



## Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ  
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial  
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով  
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

**Share** — copy and redistribute the material in any medium or format

**Adapt** — remix, transform, and build upon the material

Ltn  
✓ 360

1999. 10

ԹԵՂՆՈՐՈՍ ՍԱԼՀՈՒՆԻ

ՍԻՄՈՆ ԳՐԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԹԷՈՂՈՐՈՍ ՍԱԼՀՈՒՆԻ

ԿԱՄ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՆՍՀՔՏԱԿԸ



Ի ՉՈՐՍ ԱՐԱՐՍ ԵՒ Ի ՄԻ ՎԵՐՉՈՐԱՆ

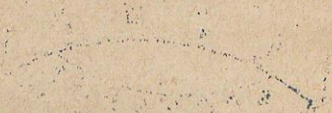


ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԱՅ Մ. ԱՇՁԵԱՆ  
ՍԻՄՊԹԻԼԼԻ ԽԱՆ ՎԱՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻՒ 35

1884

891.99-2



ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԱՅ ԱՇՁԵԱՆ  
ՍԻՄՊԹԻԼԼԻ ԽԱՆ ՎԱՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻՒ 35

986 /

# ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Սոյն թատերախաղիս նիւթը՝ ծանօթ գրասիրաց բաղմարդիւն Հ. Ղ. Ալիշանի ՅՈՒՇԻԿ ներով<sup>(\*)</sup> է քրիստոնէութեան հալածանաց մէկ պատկերը. անաղորոյն հայր մը, Սուրէն, կը զօհէ ամէն ինչ կուսպարիչտ մտածմանց. նորա ամուսինը՝ Արուստիկայ կցուցնէ յանձին իւրում մայրական կանխարկի պատգուներ և այլ բարեմասնութիւնք, որոնք Սրբախն կիր ծն ողաց որդին՝ Թէոօրը (որու Մարտիրոս անունն է Աթենոօրը) իւր պատին մէջ կը սնուցանէ քրիստոնէի էջմարտութիւննէ՝ քրիստոնէականութեւ լաղիր եղած է Պատրոս ծեր քահանայ մը, որ Աղուսթայի յԱրքեւուտ կառուցած հիւանդանոցին խնամահայրն է: Սուրէն ի սկզբան թկարութիւն մը կենթադրէ Թէոօրի վրայ, բայց յետոյ տակաւ առ տակաւ կը հիմառայ, փորձով իսկ, որդւոյն կարծեցեալ մոլորութիւնը. կհասողի կաշխատի զանի համոզել իսկ որդին չը չեք հօրը թիւր խրատուց և սպասնալեաց և կը փառչի հայրենի տունէն. հայրը իւր լայնդեալ՝ որդւոյն կորուստը կորուչէ (որպայի՛ր վճիռ) կերթայ, կը համնի դէպի նորա առանձնութիւնը և կապանէ զանի: Բացի երկրորդական պարագայ-

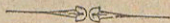
(\*) Տես Ա. Հատոր. 216-238

ՉԲ 363 4 360-60

ներէ, ասոնք կը ներկայացնեն ողբերգութեանս չորս  
արարուածները՝, իրողութիւններ՝ որոնք կատար-  
ուած են Գ. Դարուն իստ վերջերը՝ յամին 296.  
իսկ վերջարանը՝ որ սոյն թուականէն չորս տարի  
յետոյ տեղի կունենայ՝ Սուրենի մոլեգնութիւնը և  
ճահը կը պատկերացնէ գլխաւորաբար, որով կը վեր-  
ջանայ ողբերգս :

Սոյն գիպաց վրայ ճշմարտատիպ՝ յաւելադրու-  
թիւնք զանց չեն եղած Հեղինակին կողմէ՝, զորս  
(ինչպէս նաև խաղին բոլոր մասերը) գնահատել կը  
թողումք թատերասիրաց ներողամտութեան՝ որով  
քաջալերեալ պիտի թեւակոխենք անպագային յայլ  
օգտակար երկասիրութիւնս :

1882



Ներկայացման իրաւունքը Հեղինակին  
վերապահեալ :

## Ա Ն Չ Ի Ն Ք

ՍՈՒՐԷՆ • — Իշխան մը  
ԱՂՈՒԻԹԱ • — Կին Սուրէնի  
ԹԷՈՒՂՈՐՈՍ • — Որդի Սուրէնի  
ԲԱԲԻԿ • — Խորհրդական Սուրէնի ,  
ԳՐԻԳՈՐ • — Կապեալ մը  
ԴԱՍԻՈՍ • — Ծերունի Հայր մը  
ՋԱՐԵՀ • — Կալանաւոր մը  
ՍԻՐԱՆՈՅԵ • — Աղախին Աղուիթայ  
ՀԱՄ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ՄԸ  
ՀՈՎԻԻ ՄԸ  
ՋԻՆՈՒՈՐ ՄԸ :

Չինուորք , հաւատացեալք

## ԱՐԱՐՈՒԱԾ Ա.

[ Սուրենի ապարանքին մէջ որոհ մը : ]

### ՏԵՍԻԼ Ա.

ՍՈՒՐԷՆ ԵՒ ԲԱԲԻԿ.

ՍՈՒ. Քաջդ Բարիկ , բախտին յարաւորութիւն ա-  
նիւններուն առջիւ ինկած կը տառապիմ. աատուած-  
ները ինձ խոժոռ կը նային . խունկս և ազօթքս  
մինչեւ անոնց չհասնիր . քիչ մը յետոյ և ահա  
անոնց կայծակները զլսուս վերև պիտի փայլատա-  
կեն , զի , աւա՛ղ , Աթենոզոր թշուառ միճակի մը  
մատնուած է . չէ՞ այն պարկէշտ երիտասարդը , այլ  
խելացնոր մը :

ԲԱԲ. Որչափ զիւրազրդիւ ես , Տէր իմ , միշտ  
քու որդւոյդ համար . փոքրիկ հիւանդութեան  
մը դարմանը աստուածոց զո՞ն մատուցանեցն է , ու-  
րեմն հրամայէ Աթենոզորիդ նոյնը և ահա պիտի տես-  
նես զանի դարձեալ առողջ և չքնազագեղ : Ի՛նչ  
դարմանալի է աշխարհ , այն զօրապետը որ մահու  
դաշտին մէջ հսկայներու կեանքը կը հնձէ , նա՛ որ  
լուր վերքերէն արիւնաներկ դաշոյնը հանկով թըշ-  
նամւոյն կողը կայծակի արագութեամբ կը մխէ և  
ապա գահավէժ ժայռերուն վրայէն եղջիրուի պէս



ստատակով , դէպ ի իւր բանակը գալով յաղթու-  
թեան վառքը կաւեաէ , նա այժմ տղու մը թեթեւ  
տխրութենէն կը դողայ . միթէ կարելի՞ է որ Աթի-  
նասոյ նուիրական այդ մանուկը զից չնորհչնեւրէն  
մերժուի . բայց ի՞նչէն է իւր տկարութիւնը :

**ՍՈՒ.** Ո՛հ , մի հետազօտիր թշուառութեանս  
գաղանիքը :

**ԲԱՔ.** Ինձմէ աւելի որո՞ւ կրնաս վտանջիլ , Տէր  
իմ , կուզե՞ս զիս ասով անձևութեան մէջ թողուլ .  
ինքնամուէր բարեկամի մը սիրտը գաղանկաց խո-  
րան մ'է . լռէ՛ ուրինն , ազատէ զիս վտւթով  
անողորմ տագնապներէն . . . :

**ՍՈՒ.** Մտիկ ըրէ՛ . - Գիշեր մը անձանօթ ուլիէ  
մը մկեալ կարծեա , ուզողակի մեր զիմացի ծառաս-  
տանը գացի , ամայութեան մէջ խոկալու . տերե-  
ւոց շրջիւն մը լսուեցաւ . դարձայ յետս , և յան-  
կարծ խաչաձեւ լոյս մը փալտողից այն կողմը , ա-  
նիծեցիկ այն լոյսը , որ նորաղանգներու պժգալի  
նշանն է , որ մարդկութեան հերձուած կեներէր , այն  
ասան իւրովի հալածանք ուխտեցի այդ մուլար կրօնին  
նման Յունաց , Հռոմայեցւոց՝ որոնց ամեն մէկ գործը  
ինձ սիրելի եղած է ժամանակէ մը ի վեր : Գուշե-  
ցի յայնժամ . ի՞նչ է ուրինն կրօնքը , խաբեագատիր  
տեսիլ մը , ի՞նչ է նորա հաւատալը , սովորութիւն  
զարձած օրէնք մը . այլ ի՞նչ կրեմ ներկեցէ ինձ ,  
ո՛վ զիք , արգարե ձեր գորութիւնը աննկուն է ,  
ուրինն մի թողուք որ ամբարիշտ չրթուէք մը ձեր  
սրբութեան վրայ տարակուսի . շանթահարեցէք

այդ կրօնքին առաքեալները . - բայց ինչ կը տես-  
նեմ , նոյն միջոցին այդ խաչաձեւ լոյսը երեւու-  
թացաւ ինձ ախսս . . . ձեռք մը բռնած էր  
զայն . . . և այդ ձեռքը Աթենադարինն էր , ( «ար-  
ասփո՞» ) :

**ԲԱ.** Զօրացի՛ր , Տէր իմ , Աթենադոր իւր ազ-  
գատոնմին իսկական արիւնը կը կրէ , երբէք նո-  
րահնար կրօնքի մը երկրպագու ըլլալու չափ յի-  
մար չէ . նորա տխրութիւնը զից խորախորհուրդ  
մէկ անօրինաթիւնն է , որպէս զի դու որդււղ  
թոյլ տաս Յունաստան երթալ և հոն կայսեր զին-  
ւորական ծառայութեան մտնել , վասն զի անգոր-  
ծութենէ առաջ եկած է անոր սրտի տաղնապը .  
նա այժմ քաջ պարմանի մը եղած է , և հոն փա-  
ռաւոր ապագայ մը կուսնայ , և յետոյ հայրեն-  
եաց օգտակար անձ մը :

**ՍՈՒ.** Քաջ Բարիկ , տակաւին չես զիտցեր թէ  
ի՞նչ է մօր մը սէրը . Աղուիթա նորա գորովագութ  
մայրը միթէ կը բաժնէ՞ զանի իւր գրկէն . նա միշտ  
կը խորհի թէ , ծագիկը ոտայն վրայ , թռչունը  
իւր բոյնին մէջ , և ժայրը անդունդին հզրը պէտք  
է ըլլան : Ա՛հ , Աղուիթա , քու այդ զաւակդ ան-  
մըտութեանդ զսնն է :

**ԲԱՔ.** (Չէկասէ) Ի՞նչ տարօրինակ բնութիւն : (Քար-  
ձեռ) Արգարե Աղուիթա ճշմարիտ մայր մ'է . նորա  
զթութեան և գորովանոց առարկայն է Արբենուտ  
աղբեր քով կառուցած հիւանդանոցը , ուր առ-  
սէր Աթենադորի և անոր բժշկութեան իրր ի դար-

մանս կը խնամուին այնչափ թշուառներ . շատ  
ժամանակներ տեսած եմ ձեր սիրակցորդ ամուսինը,  
որ ոչ թէ իբր իշխանուհի , այլ իբրև պարզ ազա-  
լային մը կը ծառայէ հոն : Հոն պատասպարիլոց ա-  
ղօթքները անշուշտ պիտի կրնան բուժել որդւոյդ  
հիւանդութիւնն ալ :

ՍՈՒ. Մի յուսար բնաւ . Աթենոգորի վիշտը  
թշուառութեան շունչ մը ըլլայ պիտի և իշխա-  
նական ճրագս պիտի մարէ :

ԲԱԲ. Ի՞նչ անել գուշակութիւն :

ՍՈՒ. Հաւատա՛ թէ ես դից վրէժխնայրութեան  
մասնուած թշուառ մ'իմ, ուստի այսուհետև նոցա  
պաշտպանութիւնը ստանալու համար իմ սահման-  
ներուս մէջ գանուող բոլոր մահացուաց դից մե-  
ծարանք պիտի ուսուցանեմ որպէս և երբեմն . թող  
իմ բոլոր աշխարհս փառաբանութեան երգիտն մը  
ըլլայ :

ԲԱԲ. Ա՜հ որդիդ կուգայ և ծերունւոյ մը կա-  
ռաջնորդէ :

ՍՈՒ. Ինքը չէ , այլ հրեշտակ մը որ մտորա-  
քայլ մահացուն ի փրկութիւն կը վարէ :



### ՏԵՍԻԼ Բ.

ՍՈՒՐԷՆ , ԲԱԲԻԿ , ԱԹԵՆՈՒՈՐ ԵՒ ԴԱՍԻՈՍ .

ԱԹԵ. Հայր իմ , լսելով այս ծերունին Ձեր  
միծուխան առատագութ անուրը , կուգայ իւր

տառապանաց դարման մը խնդրել Ձեռնէ . արդէն  
իւր հիւժեակ և տժգոյն կերպարանքը թշուառու-  
թեան մասեան մ'է . պահ մը առաջ տեսայ զինքը  
որ Ձեր ապարանից սեմին վրայ կ'աղօթէր և եր-  
բեմն երբեմն արտասուաց կայլակներ կը ցայտէին  
իւր նուաղեալ աչքերէն , ուստի զթացէք տորա  
աւաղելի կացութեան :

ԴԱՍ. (Մէկուսի) Ինքն է , Աստուած իմ : (Բար-  
ջը) Ճանչցիր ով Տէ՛ր , քու հինաւուրց դորականդ-  
նա որ բախտին խստութիւնները կ'արհամարհէր  
երբեմն , այժմ՝ երկինք այս վիճակին մտանկցին  
զինքը . յիշէ՛ երիտասարդութիւնս , այն ոսկեղինիկ  
աարիները որ ատեն դու դեռ ևս մանուկ անըզ-  
դոյշ , ինկար Թղեհուտ լճին մէջ , այն ատեն , այս  
անգոր ձեռքերը փրկեցին զքեզ այն լճէն որ դե-  
րեզմանդ պիտի ըլլար . ա՛հ , երիտասարդութիւնը  
միշտ հրաչքներ կը գործէ :

ՍՈՒ. Դո՛ւ ևս վաղուհակ : (կը շքիէ զանի , յետոյ առ  
Աթենոգոր) : Որդեակ իմ , համբուրէ քու հօրդ  
փրկարարին ձեռքերը :

ԱԹԵ. Ո՛հ , բարի ծերունի ( կը շքիսիրանի ) :

ՍՈՒ. Քաջդ Բարիկ , տես անա փրկութեանս  
հրեշտակը որուն համար յաճախ կըսէի քեզ , արդ  
ինչ պէտք է հատուցանեմք այս քաջարի դորակա-  
նին , քեզ կը թողում լաւ ընտրութիւն մը խորհիլ  
այժմ :

ԲԱ. Տէ՛ր իմ , սա զինուորական ծառայութեան  
մասնել ոճիր մ'է և ուրիշ ստորակարգ պաշտօն .

հերոս կոչել՝ մեղանշել է նորա բարեխաւ բնթողից զէմ, ուստի ես արժանի կը դասնմ գինքը Արբեհուտ ազգեր հիւանդանոցի խնամահայր կացուցանել . կարող է սա իւր քաղցր լիզուտա հիւանդաց և սնուկիւրց աղէտները ամաքել , կրնայ ուսուցանել նոցա ծիծաղիլ աշխարհի ունայնութեանց վրայ . սա շատ անցքեր տեսած կը լիտի , ինչպէս իւր ծայրացեալ հասակը կը յայտնէ , և անանցմէ շատ բաներ ուսած . մեծ օգուտներ կրնան քաղել հիւանդանոցի պատասխարեալք , վասն զի ձերուսի մը լաւ դաստիարակ մ'է :

**ՍՈՒ.** (Աւ Դասիոս) Ուրեմն զքեզ , Արբեհուտի հիւանդանոցին խնամահայր կացուցի (Դասիոս շնորհակալաց նշաններ կընէ) :

**ԱԹԵ.** Այսուհետեւ ես յաճախ հոն պիտի դամքու խրատուցող ունիկցիր ըլլալու , խմատուն ալիւր , և զքեզ միշտ ինձ խրատու ալիաի ճանչնում : ( այս միջոցին Դասիոս էւ Ալեկոսոս իրարու հետ լեւելայն իւր Խօսակցին ) :

**ԲԱ.** ( Յաժ աւ Սարէն ) Արդ . ի՞նչ կտակածներ կրնաս ունենալ դու որդուցի վրայ :

**ՍՈՒ.** ( Յաժ աւ Բաբէկ ) Մի՛ յուզեր արիւնտտ իշխատակներ . . . ա՛հ , տեսիլքը կիրիւթանայ ինձ դարձեալ , կը դողամ :

**ԲԱ.** ( Յաժ աւ Սարէն ) Բաց , Տէր իմ , այդ մտածմամբ փոթորկայոյզ ամպեր կը զիզես զլսուող վրայ , Հնովնայեաց յայթ ձեռաց ներքեւ լիւսպորգեւ շնորհներ կը վայելես , մինչդեռ ուրիշ

իշխաններ իրենց անձուկ սահմանները պաշտպանելու համար զից օգնութիւնը պաղատելով , նոցա նուիրեալ զոհերու ճեւճերով կրկինք կը մթագնեն , և տակաւին օտարաց անողորմ յարձակմանց նշուակ են , իսկ դու առձեռն երջանկութիւն մը արդու մը թիթեւ տկարութեան կը փոխանակես , և իլրունն աղետից առաքինին յիմար մը կը կործնես , ո՛վ մարդկային դատանցանք :

**ՍՈՒ.** ( Յաժ աւ Բաբէկ ) . Ի դուր կջանաս սիրտս քաղցր խորհուրդներով որորելու . ես ի վաղուց սովբած եմ թէ փառքը՝ ստուեր . հրճուանքը՝ ապշութիւն , յոյսը՝ պատրանք և հաճոյքները՝ չարահնար անուներ են . ա՛հ , սիրտս կալէկոծի . արուր նախազգացումներ՝ ինձ աղէտք կորուտան . երթանք , որդուս ներկայութիւնը ինձ անհանդուրժելի կըլլայ : (Աւ Ալեկոսոս) Ալեկոսոս՝ սիրեցեալ որդեակ , քեզ կը թողում իմ վաղմի բարեկամս (Դասիոսը ցածնէլով) ըստ պատշաճի մեծարել . հարկ է այժմ մեզ երթալ . նոր դու մը կը պատրաստուի . հոսովձական արծիւր իշխանական ծիրանիս պիտի բզկատէ , պէտք է դարման հայթայթիլ այս չարեաց , օ՛ն քաջդ Բարիկ ( Սարէն և Բաբէկ Դասիոսի յարգանաց նշաններ կընեն և իւր Բէն ) :

### ՏԵՍԻԼ Գ.

#### ԴԱՍԻՅՍ ԵՒ ԱԹԵՆՈՒՌՈՐ.

ԱԹԵ. Այժմ կը հասկնամ քու յայտնած ճշմարտութիւններդ, բարի ծերունի՛. միշտ կը յեղձեղէի ի մտի արդէն այն բաները, բայց միշտ սնտուղութեան մէջ կը թարթափէի. չէի կրնար խռովեալ միտքս հանդարտեցնել. այժմ կը հասկընամ թէ բազմաստուածութիւնը մարդկային հրնարագիտութեան արդիւնքն է. կուտց մննհանը քուրմընու շահաստանն է. ա՛հ, պիտի կործանիք դուք աստուածներ, սնտոխաղաշտ ուսմիկը պիտի տեսնէ թէ ձեր գոռոզ ամբարտակները հիմնապատակ կործանած են : Ի՛նչ մարդկային վայրագութիւն, կարծեցեալ աստուածոց զայրոյթը ամոզելու համար Ազամննոն արքայից արքայն իւր դուտորը զո՛հ ըրաւ, Տրոփայի այդ հսկայ յաղթողը չմտածեց անդամ մը, թէ անմեղութիւնը գերազոյն աստութեան մը կը զոհէր :

ԴԱ. Մարդկային ազգին վրայ ծանրացող դարերն իսկ կողքան այս անտուղութիւնը. անցելոյն տխուր յիշատակաց մէջ այս արձագանդը կը հնչէ թէ մարդկութիւնը քանի՛նր դէպ ի կորստեան վիճը գահավիժեց կուրօրէն ի հաճոյս դից, և երկնային լոյսը խաւարամիտներու առջեւ նուաղեցաւ. քաջ սորվէ՛, որդեակ իմ, Պագեսաթինի ահարկու մայրուհուն վրայ խրեցան Արամազդայ բարկաճայթ շանթիկը և այն աստղը՝ որ առաջին անգամ շու-

ղաց հոն՝ անապատի ամպէ սիւնն էր որ զխրաւյէլ կրանութեան բնագաւառը առաջնորդեց :

ԱԹԵ. Եկո՛ւր, գրկեմ գքեզ, պիւս՛րդ հանձարեզ. նոյն ճշմարիտ Աստուածն է որ գքեզ առ իս կը գրկէ. ահա նոյն Աստուածը հօրս իշխանական փառաց ճաճանչներուն հետ կը զարնուի. թշուառ հա՛յր, պիտի խոնարհի նա. ո՛հ. փոչիկ պէս պիտի աներեւոյթմանայ. բայց պէ՛տք է արիանաչ. ես պիտի խորտակեմ զիս Աստուծոյ հետ կապող շղթաները. թոյ ինձ մահ մուշկն, այն ատեն նոյն Աստուածը ինձ օգնութեան պիտի կուչեմ :

1986

ԴԱՍ. Իմն Աթենոզորէ՛, տես տիեզերք պատմուճանի պէս կը պատուար. քրիստոնէական կրօնը սաւառնաթեւ կը թուչտի աստ անդ. կարճամարհէ մարդկային ունայն ճեղկը, որոնք կապառնան խեղդել զինքը անդօր մանկան մը պէս. անմիտներ. . . աշխարհակալի սուրը կը յոգնի, դահճին լախար կը փշրի մարտիրոսներու արեան մէջ, և անտի նորարժարժ կը ծաղի լոյսն Քրիստոսի :

ԱԹԵ. Մա՛հ ցանկալի, որ երկնքի անհունութիւնը կ'ընդարձակէ անոնց առջեւ, զուարթնոց պարը արիւնտտ պսակ մը կը մատուցանեն անոնց, անուշարոյր ինկննեաց ներքեւ կը հանգչին նոքա, երբեմն յիշելով աշխարհը՝ որ իրենց մշտազիւրբ բանտ մ'էր :

ԴԱՍ. Այդ երանեալ նահատակաց կրօնին, քու նորընկալ հաւատոցդ պաշտօնեայն՝ Գասիտոն եմ էս, սիրուն պատանե՛ակ. քրիստոնէութեան կրամ

հալածանայ միշտ ակննատես եղած եմ: այս սպիտակ ալիքս կրծհի պատերազմներու մէջ ճնշման կից ան . աստուածոց շանթերը՝ որոնց զօրութիւնը կը ծաղրէինք, մեր վրայ կը թափվի վէճն կարծես արեւելք և արեւմուտք իրարու հետ կը մրցէին քրիստոնէութիւնը՝ յիմարութիւն կարծեցնելու համար: Երկտասարդութիւնս՝ ազգիս և հայրենաց համար պատերազմելով անցուցի, իսկ անկէ յետոյ երկինք զիս ուրիշ վիճակի մը առաջնորդեցին . անկէ յետոյ սուրի տեղ խոչ ընտրեցի, սազաւարտի տեղ՝ կրծնաւորի գլխարկի մը, պատերազմի դաշտին տեղ՝ երկինքը, թաղաւորիս տեղ՝ Աստուած մը:

ԱՅՅ. Ուրեմն և ես շատ բարեբաղդ եմ որ մտաց տարակոյաները սոյն գեղեցիկ սովիւ քեզ յայտնեցի, զինուորդ Քրիստոսի . ես ալ կուզեմ քրիստոնէութեան արիւնաներկ պատմուճանն զգենուլ . ա՛հ, ինչ են զիցակիծոն, զիցապաշտ ազգեր, եթէ ոչ դատապարտեալներ, որոնք երկնից կամարներուն տակ իրենց շղթայ կը կռեն . մարտիրոսներու ուրուականները կը շրջին յարածամ անոնց առջեւ, քրիստոնէական լոյս շողացնելով . . . անոնք կը փախչին այդ լոյսէն, ինչպէս գիշերային գաղաններ որոնք խաւարի մէջ կը ծածկեն իրենց չար ոգիները . թող դանիճ մը ըլլայ այդ լոյսը անոնց աչացը . իրենց ընթացքը թող զիականութեան բաղտուին, զորոնք իրենք սփռեցին արեւնաթաթաւ: Ա՛հ, ի՛նչ է մարդկութիւնը՝ անմիտ ընկերութիւն մը:

ԴՍԸ. Եւ սակայն պէտք է հրահանգել զանոնք,

և այդ՝ մեր սրտքն է, որբե՛ակ իմ . տխմար և կոշտ անձանց ձեռօք նա տառապեցաւ . անոր մահուան վերջին ժամը իւրաքանչիւր քրիստոնէի գերագոյն դաս է . սիրել թշնամիները և ներել անոնց, և ո՛չ աղաքէն ասոնք՝ առաքելութեան երկու թեւերն են, քրիստոնէի յողթանալիները:

ԱՅԾ. Սիրեցեալ հայր, երթա՛նք Արբենուտ, առաքինի մօրս սիրտը և գթութեան հրաշակերտը՝ հիւանդանոցը . պիտի տեսնես զանի հօն որ անկեալները կ'ափովէ, որբերը կը գողտէ, վիրաւորները կը դարմանէ . և իրաւամբ քրիստոնէութիւն կը կատարէ . որչա՛փ արդեօք պիտի ուրախանայ այն ճշմարտութեանց վրայ՝ որոնցմով դատարկ օրրաս լեցուցիր:

ԴԱ. Երթա՛նք, բայց նախ համբուրեմ քրիստոնէայ Աթենոզորը (Քրիստոնէի յետոյ կը մեկնէ):  
(Տեսարանը պահ մը ուրբայ կը կենայ):

ՏԵՍԻՒԼ Գ .

ԲԱՅԻԿ ( Առաջին )

ԲԱԲ. Ահա՛ Սուրենի իշխանութեան օանձաններուն մէջ քրիստոնէից դէմ հալածանքը սկսաւ . . . Սուրեն ոչ երիտասարդի և ոչ ծերունոց կը ինտոյէ . . . կատաղի մանչամբ կը հետազօտէ ամէն անկիւն ամէն խորշ . . . իւր երազին արգիւնքն է այս . ի՛նչ անմտութիւն, բնաւ թաղին վրայ չխորհիր . ա՛հ, եթէ թագ մ'ունենայիս, ելի գլուխս բարձր

կը բռնէի , ի՛նչ փոյթ թէ աստուածները բարկացիր են , ես թաղիս վրայ աղամանդ մ'ալ կ'աւելցընէի . ի՛նչ քաղցր է հրամայել . կը տեսնես զիմացդ ստրուկներ՝ որոնք զթոտ նայուածքիդ կը նային , օրհասականներ՝ որոնք արիւնաներկ սրտդ կը նային , թշնամիներ՝ որոնք քու լուսաշող փառքիդ կը նային . պէտք է խորասուզել ստրուկը՝ թշուառութեան մէջ , օրհասականը՝ զերեզմանին մէջ , և թշնամին՝ անդունդին մէջ . . . արդեօք կենացս վերջալոյսին պիտի հանգստի թաղակիր բաղդս . . . վրէժխնդիր պիտի ըլլամ բախտին , պիտի խլիմ անկէ թաղ մը կամ կայծակ մը . — ի՛նչու վարժուեցան ուրեմն այս ձեռքերը ի պատերազմ . . . այս կը հարցնեն ինձ ներքին ձայներս . կուրծքիս տակ՝ կրակ , և գլխուս մէջ՝ նպատակ մը կայ , պէտք է մէկը միւսոյն համար վառեմ . . . բայց ծածկենք այժմ մեր խորհուրդները . . . Սուրէն կուգայ ահա ( ոջ կաշի՛ն Սուրէն ներս կը մտնայ ) :

— — —  
**ՏԵՍԻԼ Ե.**

ՆՈՅՆ ԵՒ ՍՈՒՐԷՆ

**ՍՈՒ.** Բնաւ չպիտի դաղրին մեր իշխանութեան տառապանքները , քաջդ իմ . աւաղակաց հրոսախուժը մը վարածը՝ սոյն թշուառ քուրմը կուգոտելով սպաններ են :

**ԲԱՔ.** Վարածը , բանուկցա՞ն ոճրագործները :

**ՍՈՒ.** Հուտ մը ամէն կողմեր զօրապունդեր արձակեցի , որպէս զի անոնց հետքերը որոնեն և անշուշտ պիտի գտնան . անգամ մը եթէ ձերբակալեմ՝ գանձք :

**ԲԱ,** Ի՛նչ պատիժ պիտի տնօրինես :

**ՍՈՒ.** Այս ոճրին զէք վրէժխնդիր են և պէտք է անոնց պատգամը ընդունել :

**ԲԱՔ.** Գէք զքեզ փոխանորդ կարգած են հաս , մահու և շնորհաց :

**ՍՈՒ.** Ես պիտի խնդրեմ անոնցի՛ն՝ որ յոնցաւորը վահագնի մեհեանդին մէջ այրուի ի տես ծուղավրդեան , որպէս զի այսպէս անոր ժանտ յիշատակը միշտ արթննաց ամենուս մտքին մէջ . կարծեմ թէ այս զօրուոր պատիժ մ'է :

**ԲԱՔ.** Բայց չե՞ս մտածիր թէ աստուածոց բարկութիւնը աւելի կը զրգուես , վառելի իրենց սրբազան օթեանը ոճրագործի արեամբ կը սղծես :

**ՍՈՒ.** Ազէկ կըսես , բարեխորհուրդ Բաբիկ , ուրինք քեզ կը թողում անոր պատիժը տնօրինել :

**ԲԱՔ.** Շնորհակալ եմ , աէ՛ր :

**ՍՈՒ.** Ահա կը բերես :

— — —  
**ՏԵՍԻԼ Զ.**

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ԶԱՐԵՆ [ ( զինսուրէրոջ ) ]

**ՍՈՒ.** Կեցջիք , քաջ զօրակա՛նք , որ վուրթով յաջողեցաք գտնել յանցաւորը , վրէժխնդրութեան շնորհակալ եմ . Սուրէն լու կը ձանձնայ զձեզ

վարձատրելու կարեւորութիւնը: (չբռնէր խոնարհու-  
 բեան չշանկէր կընէ) Յառաջ եկուր ս'ի դու, որ  
 յանդգին ցար սպանութեան վատ խորհուրդը յղա-  
 նալ. Վարձի արիւնը կը բորբոքէ, աստուածոց  
 այն արդիւնաւոր սպասարկուն իւր վերջին ժա-  
 մուն վրէժ, վրէժ դոչիր է, պէտք է անոր լիշա-  
 տակը յարդել. պատրաստուէ՛, քիչ ժամանա-  
 կէն արդարութեան սրոյն պիտի մատնուիս Բաբիկ  
 բարեկամիս ձեռամբ (կաշտաւորը պաշտօնաւոր  
 սինարի մը կը ներէ Բաբիկ):

**ԲԱԲ.** (Մէկուսի) Ո՛հ, սարսուռ մը զգացի,  
 ի՛նչ հայեցումք:

**ՍՈՒ.** Ինքզինքդ պոչտպանելու աղատ ես, այս  
 է միայն քեզի տրուած շնորհը:

**ԶԱՐ.** Փութատ, տէ՛ր, ժամ մ'առաջ հրամանդ  
 տալ. աստուածոց վրէժխնդրութիւնը դո՛հայընե-  
 լու համար զո՞ն մը պէտք է, ահա ես. թշուառ  
 մ'եմ ես, որ իմ օրերս կը համբմ, ինչպէս ա-  
 պուշ մը իւր շլիճային օղակները. թշուառութիւնը  
 կը ծաղրէ զիս անպատու՛ խնդրութեամբ. մոլոր-  
 եալ մ'եմ, որ իմ օրերս կը համբմ եւ իմ ոտիցս  
 հետքերը արտասուօք ոռոզեալ են, բա՛ւ հեծեցի  
 իմ կազութեանս վրայ, բա՛ւ վերքերուս վրայ հող  
 ցանեցի. կուզեմ աղատիլ մահուամբ:

**ՍՈՒ.** Եւ այդ դժպի՛ր ազատութեան համար  
 ոճի՛ր գործեցիր, փո՛ս:

**ԶԱՐ.** Ե՞ս. . . ոճի՛ր, բա՛ւ լիցի, ի՞նչ անյուր  
 գրորտութիւն:

**ՍՈՒ.** Եւ սակայն կը վկայեն զայն այդ արխե-  
 յուայ դո՛տտակներդ:

**ԶԱՐ.** Ոճրագործի չարիք հատատելու համար  
 միայն արիւնյուայ ձեռքեր բուսկա՞ն են. պահ  
 մը սուսջ տեսայ երկու թշուառականներ, որ ի-  
 րարու հետ կը կուռէին. դոցի բաժնելու զանա՞ք  
 մէկմէկէ, յանկարծ անդթօրէն մէկը դաշտնը հանեց  
 եւ միւսին կողը պիտի մխէր, արդիւնցի զանի, եւ  
 ափսո՛ս, որ հարուստը վրիպեցաւ, եւ ձեռքերս  
 վիրաւորեց. իսկայն երկուքն ալ փախան, եւ ահա  
 նոյն պահուն քու լրտեսներդ զիս տեսնելով բըռ-  
 նեցին՝ իրենց մտտի ճարտարութեան վրայ ու-  
 բախանալով. ի դո՛ւր իրենց կը յայտնէի իմ անմե-  
 զութիւնս, նոքա զիս խաբեբայ մը համարեցան:

**ՍՈՒ.** Թշուառակա՛ն, նոյն խաբէութիւնը ու-  
 հա հո՞ս ալ կընես:

**ԶԱՐ.** Ըսի արդէն, տէ՛ր, թէ մահուանէ՛ չեմ  
 վախնար, միայն իրբեւ ոճրագործ մահ ընդունիլ  
 ինձ ցաւ կը պատճառէ:

**ԲԱԲ.** (Մէկուսի) Ո՛րչափ յուսահատ է իւր վի-  
 ճակէն, որ մահուան կը փափաքի:

**ՍՈՒ.** Զօրակա՛նք, զուրս տարէք զինքը եւ  
 Բաբիկ բարեկամիս հրամանին սպասեցէք:

**ԶԱՐ.** (Մէկուսի) Մնաս բարեաւ Սիրանյոյ, ըզ-  
 քեզ ալ չպիտի տեսնեմ:

(Զօրէբը Զարեհը շըշտաբեւով դուրս կընէն:)

### ՏԵՍԻԼ Է .

ՄՈՒՐԷՆ , ԲԱՐԻԿ ԵՒ ՍՊԱՍԱՆՈՒ ՄԸ .

ՍՊԱՍ . Տէ՛ր իմ , այս նստակը ձեր մեծութեան  
զրկուած է :

ՍՈՒ . (կարգալէն յետոյ) Բարձրատիրձան սպայ  
մը առ իս հիւր գալը կիմացնէ . այժմ անշուշտ  
սահմանազխտոյն մօտեցած է , ուրինն երթամ  
զինքը զիմաւորելու . քաջդ Բարբիկ քեզ կը յանձնեմ  
հոս ամեն կարգադրութիւն ընել՝ վայելուչ ըն-  
դունելութիւն ընելու նորին բարձրութեան (Կեր-  
թոյ) :

### ՏԵՍԻԼ Ը .

ԲԱՐԻԿ ԵՒ ԱԹԵՆՈՂՈՐ .

ԱԹԵ . Սիրեցեալդ իմ Բարբիկ , իմացայ թէ հոս  
կալանաւոր մը բերեր են . ա՛հ , օգնէ ինձ անոր  
ազատութեան համար :

ԲԱՐ . (Իշխանական ձեւով) Արդէն իմ հրամանէս  
կախում ունի անոր կեանքը ու մահը :

ԱԹԵ . Ինչպէ՞ս :

ԲԱՐ . Հօրդ հրամանաւ :

ԱԹԵ . Ուրինն ինձ շնորհէ անոր ազատու-  
թիւնը :

ԲԱՐ . Բայց նա մարդասպան մ'է , պէտք է  
մնացնել զանի :

ԱԹԵ . Կատեմ ես այն որ իւր թշնամոյն չա-  
րփրի տեղ չարիք կը հատուցանէ : Վարած պար-  
տաւոր էր իբրեւ կրօնի պաշտօնեայ ներե՛լ չարա-  
գործին :

ԲԱՐ . (Մեկտօ՛ւ) Ի՛նչ գեղեցիկ ներշնչումներ ,  
յախշտակեց զիս : (Քօր՛ք) Քեզ կը յանձնեմ ուրինն  
զանի , առաքինիդ Աթենադորէ :

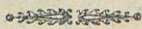
ԱԹԵ . Շնորհակալ եմ , ո՞ւր է ինքը :

ԲԱՐ . Հոս է (Ը Կերթո՛ւ) :

(24է Լուր-Կերթ)



# ԱՐԱՐՈՒԱԾ Բ.



[Ձորակ մը . — Աջ կողմէն ժայռեր կը բարձրանան . —  
Ձախ կողմէն հիւանդանոցի մէկ մասը կերեւնայ . — Խո-  
րը լճակ : ]

## ՏԵՍԻՒ Ա.

ԱԹՆՆՈՂՈՐ ( Ժայռերուն շրայ նստած )

( Աւարտաբարձ Բաղասած Ժամանակ ողօթից յայնէր  
կը լսուին՝ զորս Ալեկանոր Բարիէ կընէ յափշտակուած , յե-  
տոյ սրտի կեղծ սարսիս-թեւոճք ) :

ԱԹՆ. Աղօթեցէ՛ք , հէք պատասպարհաւք , որ  
երբեմն թշուառութեան աակ կը հեծէիք , այժմ  
Աղօտիթայի շնորհիւ այդ բարեբաստիկ վիճակը կը  
վայելէք . ձեր անցեալ կենաց կը տիրապետէր բախ-  
տը իւր դառնութեամբք , իսկ ներկային կը հակէ՛  
Աղօտիթա իւր քաղցրութեամբք . ա՛հ , Աղօտիթա ,  
մայր իմ , քու անունդ սրտիս մէջ արձագանդ մը  
ունի , քու սէրդ հողույս մէջ բարբոք մ'ունի , և քու  
առաքինութիւններդ կենացս մէջ յիշատակներ  
ունին : Ի՞նչ է մայր մը , գործովանաց պատկեր մը .  
նորա ակնարկը , նորա ժպտալը , նորա խօսքը

կողնուրէն այն մանուկը զոր կը բառնայ գրկու-  
պինդ . մայր , ի՛նչ քաղցր անուն , կը տեսնու  
ակարա թեանդ մէջ զանի՛ որ կ'արատառէ , և երու-  
նութեանդ մէջ որ կը ժպտի , արեւ մ'է սր քու վը-  
րադ կը ճառագայլիէ , զնորեալ մը որ զքեզ կի-  
րազէ . . տո՛ւր ձեռքը քնար մը և զքեզ կերպէ .  
տխկած մանուկը կը սորվի մօր մը ծնկաց վրայ  
լինել բարեգութ և առաքինի , նոյն մանուկը , մօր  
մը թեշաղրութեամբ , երկնքի աստղերուն ետե՛  
զորս անձուճութեան աչքերը կը կարծէ՛ կը գտնէ  
իւր ամենազօր տէրը , իւր գիրկը ժողոված բարին  
և անսկը . ի՛նչպէս անշուշտ այդ ասկիտար արու-  
բածը կուզէ բարբ և անսկը ըլլալ . ուրեմն սիրեմ՝  
միշտ մայրս գինս է պատճառ բարեոյն և անսկ-  
զութեան . . . ա՛հ , մայր իմ , ( Բարեւան կանգ կ'առնէ  
շարիւղան մը ) :



## ՏԵՍԻՒ Բ.

ՆՈՅՆ, ԱՂՈՒԻԹԱ ԵՒ ՍԻՐԱՆՈՅՇ ( Հիւանդանոցէն  
դէստարանը կուգան )

ԱՂՈՒ. ( Աս Ալեկանոր , որ Ժայռէն վար էջ-  
նելով դէպէ իրեն իր դէմ ) Եկո՛ւր , սիրուն սրգեա՛կ ,  
քու առաքինութեանդ երախտարկըն ընծայեցիր ,  
այն թշուառ կողանաւորը , որ հօրդ մոլեցնու-  
թեան գոճ պիտի երթար Բարիկի ձեռամբ , եմ է  
չու չվրկիկիր . պոճ մը ստա՛յ ինձ եկաւ իւր շնոր-

հակադիմադրող յայտնելու քեզ համար, և ինձ երանի կուտար քու բարեմասնութեանցդ համար :

**ԱԹԵ.** Քու առաքինի ողբայդ ներշնչումներն էին որ կատարեցի այդ թշուառին վրայ, պաշտելի մայր :

**ԱՂՈՒ.** Աթենոզոր, քու տեսքդ ինձ տրբու մասառն ուրախութիւն մը կը բերէ. գրեզ տեսնելով՝ մերթ կարտասուեմ, և մերթ կը ժպտիմ, հակառակ զգացմանց մասնուած եմ. քու այդ գեղեցիկ հասակդ իմ գորովագիզ արտասուօքս աւճած է. միշտ գրեզ տկարութեան մէջ տեսնելով կը դողամ :

**ԱԹԵ.** Մայր իմ, ինձ համար մտածելով կը հիւժիս հետզհետէ. ճառագայթ մ'ես, ես քու կիսնացի սև ամպը կըլլամ տակաւ, թռչուն մ'էիր, ես քու վանդակդ եղայ, և ծաղիկ մը, ես քու խորշակդ պիտի ըլլամ, ախոս :

**ԱՂՈՒ.** Մայրենի գորովանոցս վրայ կողբաս, սրդեակ իմ, դուն ինձ երկնից մէկ պարզեան ես. ա՛հ, գրկէ՛ մայրդ, որուն սիրտը միշտ քեզմով կը բաբախէ, հոն ի՛նչ զգացումներ կադմկին այս ժամուս քեզ համար. երբեմն ջախջախուած եղէդ մ'էի, դու զեւ քնար մ'ըրի գրեզ երգելու համար, կայր մ'էի, դու ինձ լոյս տուիր՝ քու առաքինութիւններդ տեսնելու համար, յուսանատ ողբ մ'էի, դու ինձ սխտիանք բերիր՝ զեւ երջանակացնելու համար. ա՛հ, սրդեակ իմ, սնայիսի կրքեր կան որ մարդ կ'զգայ քան թէ կը բացատրէ :

**ԱԹԵ.** Մայր իմ, միշտ սուրբ գորովանոց համար կը խօսիս քու ողբայդ, որուն տիեզերքը դո՛ւ ես. քու մէկ ծիծաղդ՝ իմ կիսնքս կուսկեզօծէ, քու սիրտդ՝ մայրական սիրոյ բազին մ'է. քու գրկացդ մէջ միայն երջանկութիւն կը խնդրեմ. ո՛րչափ կարտասուեմ լուեիսցին, զի շատ անգամ քու վշտացդ պատճառ կըլլամ : Հէք Աթենոզոր, բախտին պզգալի նայուածքէն խստով ես միշտ :

**ՍԻՐ.** (Մէկտախ) Անիճե՛ալ ըլլայ այն բախտը որ իմ սիրոյս խօչընդոտ կըլլայ :

**ԱՂՈՒ.** Անշուշտ քու նորոգարտ կրօնքդ ըզքեղ կը փրկէ այդ տկարութեանց և ինձ կը պարզեւէ. մեծ յոյսերով լիցուողս երբ ան ծերունին խօսեցաւ ինձ հետ այդ կրօնին համար. աչքերը ճշմարտութեան լուսով կը փայտատակին, ապա գային խորհրդաւոր գազանիքը կը պարզէր ինձ և անմահութիւն կաւետէր :

**ԱԹԵ.** Ո՛րչափ կը սիրեմ ճշմարտութեան այդ առաքեալը :

**ՍԻՐ.** (Մէկտախ) Հապա զի՛ս . . .

**ԱՂՈՒ.** Նորա խօսքերը սրտիս մէջ քանդակուեցան, ո՛րչափ խաբեալ մնացեր եմք մինչեւ այս պահուն. Թաղէտի և նմանեաց թախած արիւնը տակալին չէ կրցեր մեր հայրենեաց այդ կեղտը մաքրել. անխորհրդաւոր մեր երկիրն ալ կը մանակցի այն հայրածանոց՝ որուն ամօթը ուրիշ ազգաց ճակտին վրայ դրօշմուած է. կը հըն

ձուռնին մեր սահմաններու մէջ անմեղութեան բողբոջները, կեանքը անմտութեան մը զոհ կըլլայ միշտ . բայց ի՞նչու յուզուեցար :

**ԱԹԵ.** Ոչինչ, նախազգացում ինձ տպուած ինչ պատճառեց . բայց քու ներկայութիւնդ անմիջապէս փարտուեց զայն, անձկալի մա՛յր :

**ԱՂՈՒ.** Ո՛րչափ տխրութեան հակամշտ ես, Աթենոգոր . այդ պատճառաւ անա միշտ պալատը կը թողուս և հոս կուգաս, այս անչուք վայրը՝ ուր միայն թշուառաց և անկեղոց հեծեծանքը կը լսուին :

**ԱԹԵ.** Կտտեմ ես այն պալատը որ քրիստոնէութեան հարածանոց որջն եղած է :

**ԱՂՈՒ.** Աւա՛գ :

**ՍԻՐ.** (Մեկնուի) Ո՛րչափ ուժովն կը տրտիէ սիրտս Աթենոգոր :

**ԱԹԵ.** Հին միայն դուն կհարածես այն թանձր մուսյը որ անմտութիւնը կը պարածածկէ . հայրս՝ խաբեբայ և սղէտ քորմերու դերի՛ կուղէ կատարել աստուածոց կամքը, որ ստութիւն է արգարիւ . ինք աստով դժոխոց վատչուէր գործիքը կըլլայ : Ե՛րբ արդեօք ճշմարտութեան լուսով պիտի չողան մահացուք, ո՛վ տէ՛ր . չե՞ն բուեր այլչափ զոհեր քրիստոնէութեան խեղամուտ ընկուտ աշխարհ :

**ԱՂՈՒ.** Անշուշտ պիտի հասնի այն օրը, որդեան՛կ իմ . ես կերթամ այժմ հայրդ իւր մարդ խորհարդնը՛ն ես կեցնելու . մեղմարար կը յիշե-

ցընեմ իւր սխալները . իսկ դու աղօթէ մեր աղագատահմին և աշխարհի աշողորը կացութեան համար . մնաս բարեա (կը թէնէ) :

**ԱԹԵ.** Երթա՛ս բարեա . մա՛յր իմ :

**ՍԻՐ.** (Երթալա արեւ թիւնի) Ա՛հ, Աթենոգոր հրեշտակս :

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԱԹԵՆՈՂՈՐ (առանջին)

**ԱԹԵ.** Ո՛հ, սիրուն մայրիկ, հակապատկերն ես հօրս ընթացից . . . քու բարելաւ գործերդ պիտի կրնա՞ն արդեօք արդիւլի հօրս անդթութիւնը . մայրս՝ ծնողական սէր կղղայ լիովին, հայրս մուր կրօնից եռանդ մը կը շնչէ, թշուառ հայր, պիտի ճանչնաս անշուշտ քիչ ժամանակէն թէ ո՛րչափ խաբուած ես : (Դուրս Զարեհ յիւնի Կոլմեան Կոլմեանը կը մտնան) :

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԴԱՍԻՍ ԶԱՐԵՀ ԵՒ ԱԹԵՆՈՂՈՐ

**ԴԱՍ.** Գոհ եմ քու առաքինութեանցդ համար, Աթենոգորէ . Զարեհի փրկութիւնը քու գեղեցիկ անունդ կը հուշակէ :

ՁԱՐ. Որո՞ւն համար և ի ծուներ կուգայ քու պաշտպանեալդ (ի ծուներ կէջնայ) :

ԱԹԵ. (Բռնելով զանի վեր կը գտնէ) Ե՛լ, օ՛ն, պէ՛տք է միթէ խոնարհի առաքինին և անմեղը :

ՁԱՐ. Ա՛հ, սիրուն երկատարդ, քու առաքինութիւնդ արտիս մէջ պիտի անմահանայ, քու պատկերդ միշտ արթնալով մտքիս մէջ՝ պիտի սորվեցնէ ինձ աշխարհային հոգերը մոռնալ և բարեաց վրայ խորհիլ :

ԱԹԵ. Կը գովեմ գրայումներդ, եղբայր սիրեցեալ : (Այո՛ մեջքէն որուն զբրայ որոնչայն օճ կուտէ որ հեղուկեօէ կը ծօրենայ) :

ԴԱՍ. Ի՞նչ է արդեօք այս աղմուկը, որդեակ իմ Աթենոզոր. այս խաղաղ ձորակը երբէք որ և է անսովոր բանէ աղմկած չէր. թշուառ ծերուութիւն, որ իմ քայլերս կը կապէ կարծես :

ԱԹԵ. (Որ անօթեղէն թայտերուն վրայ կնքէ) Ի՞նչ է այս . . . զինւորներ որ կապեալ մը կը քաշկուտեն, կեցի՛ք անգութներ . . . Ի՛նչ հարուածներ կիջեցնեն խեղճին զլիւտն . . . անմեղ մը կերեւի . . . կը մօտենան, այս՝ ճիւղահրու երամ մ'է, ով կատաղութեանս, կուզին անշնչացնել զանի . . . զե՞ն կը յանդգնիք անօրէններ, բայց ո՛չ, անօրէններ չին անոնք, ազնուական երևութով մէկն է իրենց զլիսաւորը. ո՛հ . . . իշխան մ'է . . . բայց ո՞վ է այս յանցաւորը, որ այս մարդոց վրէժխնդրութեան մասնուած է . . . ճանչցայ . . . ա՛հ ինքն է, թաղաւորին դատա-

պարտեալը . . . ահա եկան (Աթենոզոր թայտերէն վար կնքէ որ տրեւ ով կուտն զինւորները կապեալ ճն կը բերեն) :



### ՏԵՍԻՒ Ե.

ՆՈՅՆԻ, ԳՐԻԳՈՐ (Զինւորներով) ԵՒ ՀԱՄԻ ԽԱՌԱՅՆ

ԳՐԻ. Թողէ՛ք զիս, պահ մը ձեր թշուառութեան վրայ ողբալու, իցի՛ւ թէ իմ կրած տառապանքներս ձեզ երանութիւն բերին, հէք զինւորք. բայց տեսէ՛ք, ահա վրէժխնդիր Աստուած մը կրկինքէն ձեզ կը նայի սպառնալից, գողացէ՛ք . . . կը գլխամ ձեր կուրուստեան վրայ, կը դիմամ ձեր թաղաւորին վրայ, նա ոճիրներով կակրի իւր թագաւորական կեանքը. ա՛հ, Տրդատ, սրջափ շուտ կը մոռնաս քու հաւատարիմ սպասարկուդ, երէկ դեռ ինձ հաւատարորդ մ'էիր՝ ինձ բարեկամ, այսօր հզօր թաղաւոր մը՝ ինձ թշնամի, ո՛հ իրաւկանութիւն և կրազ սրջափ իրարու կը մօտենան. նա իւր փառաց ճածանջներուն հետ կը խառնէ իւր ատելութեան հուրը, խորովի մահուան վրէժը իմ հօրս սրով. անգութ հայր, ոճի՛ր գործելու համար իշխանական ժիրանին հաղած էիր. քու այդ գործած եղբունդ շատերու կորստեան պատճառ կըլլայ : (Էծուր կնք) Ո՞վ տէր, զթա՛ հօրս օրհնէ՛ հայրենիքս, և յիջէ՛ Տրդատս. յաւիտեան կան բարձունքէդ, յզէ՛ քու ողորմած բազուկդ

վերականգնելու համար իմ թշնամիներս , կազդու-  
բելու համար վրէժխնդիրներս . . . դժամ անոնց  
վրայ :

ԱԹԵ. (Անոր կը ծօթենայ և զանի օրոքի կը հանէ և  
ծայրերուն արարողը փեփոխելու բնական նորարարէ՛ ճշ  
փայ կը նստեցնէ ) Հանդէ՛ հոս , առաքինի տա-  
ռապետա՛ր . քու վշտերդ մեր անմտութեան ասկներ  
պիտի ըլլան :

(Այս պահանքն զինորդները դեռ է խորը կտաշախն)

ԶԱՐ. Ի՛նչ տոգոյն կերպարանք , ի՛նչ արդա-  
հասկի կայութիւն , այս առանձնութեան մէջ  
պատ մէ՛քու վշտերդ , եղիկի՛ր զու՛ :

ԴԱՍ. Միթէ թշուառութեանց պատճառը հօրդ  
ոճի՛րն է :

ԳՐԻ. Ա՛հ , ո՛չ , այլ այն ճշմարտութեան զե-  
զումը որ անձանօթ կըմնայ շատերուն :

ԱԹԵ. Եւ դու քրիստոնեայ՞ ես , ուրեմն զու  
ես զից արձամարձողը , Եկեղեցաց դաւառին մէջ  
կուց պաշտօնը մերժողը : Դու քրիստոնէութեան  
յաղթանակը պանծացնողը , ուրեմն օրհնեալ ըլլաս  
յաւիտեան :

ԴԱ. Ճանչցի՛ր , ո՛հայր տառապեալ , քու սի-  
քած կրօնիցդ պաշտօնեայն՝ Դատիտ . թէ և քու  
մարտիրոսական լուսահետ ընթացքիդ արժանի չեմ  
եզած հեռեկրու , բայց երկինք զիս միշտ այլոց  
խորհրդատու կըճանչնան . քրիստոնէութեան հա-  
մար կրամ շատերուն տառապանաց քով իմ վըշ-  
տերս ալ ստուերի հեռքեր թող ըլլան . կըտիրեմ

վշտադնիլ ևս այս կրօնին համար հոս , որպէս զի  
կըջանիկ ըլլամ հոն :

ԳՐԻ. Ուրախ եմ որ գերեզմանիս արհաւիրքը՝  
ձեր քաղցր խօսքերով կը վարատէք , ևս զո՞ն պի-  
տի մեռնիմ Արտաշատի խոր վիրապին մէջ , այն  
դառնագոյն չիրմին մէջ՝ որ անմալին սարսափ  
կազդէ , իսկ քրիստոնէին՝ յուսոյ և երանութեան  
զգացում մը կը ներշնչէ . վերա՛պդ Արտաշատի ,  
դժնեայն օթեւան իմ , անպորտութեան երեւոյթ մը  
ունիս ինձ համար , քու խորութեանդ մէջ պիտի  
հանդիպեցնեմ իմ վատակարեկ զու՛նս . հո՛ն , հո՛ն  
կ'ուզեմ հանգչիլ :

ԴԱ. (Մօտաբերեալ) Ի՛նչ կը տեսնեմ , ո՛վ եր-  
կինք , ահա ապագայն ինձ կը ներկայանայ յու-  
սածպիտ , Արտաշատի խորերէն լոյս մը կը ծաւալէ ,  
մուսեալը կը վերկենցապի , մոռացեալը կը յայտնը-  
տի , և թագաւոր մը իւր մոլիզնութիւնը սանձե-  
լով փրփրերալի կը յառաջանայ գէպի մէկուն , ո՛վ  
է այդ . - հայրենեաց պահապան ուղին կիթուի , թա-  
գաւորը անոր ստքերը կը համալուրէ , նա կորչնէ  
զանի , և կը բժշկէ . հսկայ մ'է՛ նա որ չհարուա-  
ծկը , առիւծ մը՝ որ չյօշոտեր իրեն զխնդները .  
հիւժեալ և տկար հայութեան փրկութիւնը կ'աւե-  
տէ , կը ներէ իւր թշնամեաց , յետոյ կուտանաց  
սուրբ նշխարաց առջեւ կանգ կ'առնէ , և անոնց  
վրայ կ'արտասուէ : Ո՞վ է արգեօք հայուն այս  
փրկարարը , այս լուսոյ փարոսը :

ԳՐԻ Թող այդ լոյսը գերեզմանիս թափանցե՛  
և իմ ցամքած ոսկրներս վերակենդանացնէ : Ես

վերթամ այժմ մնանելու այն Աստուծոյն համար՝ որուն սիրով կը բաբարէ մեր բոլորին սրտերը . պիտի խնդրեմ հոն յախտնականէն՝ արդահատիլ ձեր ոգորմ կացութեան վրայ , և պատրաստել ձեզ արժանի իւր գորովանայ . իցի՛ւ թէ անսուկինք՝ ՚ի մտայ ամենքնիս իւր գահայից շուրջը , և հրճուէինք երկնային աւագափողը հնչելով՝ որ կը կոչէ յուրախութիւն երանեալները . ա՛հ , աշխարհ , քու ծագիկներդ զագրահոս բոցսեր են այն ծաղկանց քով որ վերին բուրաստանը կը գեղազարդեն , քու հրապոյրներդ՝ ոսկեգօծեալ ձանձրոյթներ են , և քու բերկրութիւններդ՝ բազկին կասակները . տղէ՛տ մարդկութիւն , որչափ անոնցմով կը զառածանիս . ուրին հարկ է ըսել քեզ « մնաս բարեա՛ւ » և երկնայնոց հետ հրճուելու փութալ , և գո՛ւք , Գասիոս և Աթենոգոր , որ մարմնամբ կը նայէք չլիմայներուս , որ սրաստուօք կը դիտէք աղէտներս , որ հեծութեամբ մահս կեղերերդէք , թուուցէ՛ք մարդկային զառանցանքը և արիութեամբ ըսէ՛ք ինձ « երթաս բարեա՛ւ » և այգ՝ իմ հանգիստս պիտի ապահովէ :

**ԱԹԵ .** Ու՞ր էր թէ մենք ալ քու երանութեանդ հազարդ ըլլայինք :

**ԴԱՍ .** Մանուանդ ինձ՝ որ ծերութեանս գառնութիւնները կուզեմ՝ ամուքիլ անմահութեամբ :

**ԳՐԻ .** Դեռ մի՛ աճապարէք , այլ հոս ձեր կենաց սուղ ընթացքին մէջ մտորեալները լուսաւորելու ջանացէ՛ք . թող քրիստոնէութեան խաչը խորտակէ՛ ձեր ձեռքով զիցանուէր բազինները , և

անոնց վրայ առատնի ճշմարտութեան գրօշը , որով սոււապիականքը ուրախանան : Ողջամբ կեցջիք , օրհնեցէ՛ք միշտ տէրը և դուք յայժմամ օրհնեալ պիտի ըլլաք : Բաժանման ժամը մտեցաւ . այժմ Ձեզ և աշխարհի հարկ է ըսել մնայք բարեաւ :

**ԱՍԵՆՔԸ** երթա՛ս բարեաւ , ճշմարտութեան նահատակ : (Աթենոգոր Դասիոս Գրէգոր կը քեկ-խառնին :

Համբ Կառայն աշարքսութեամբ գաննի կը գեղե . շինորդ էր լուսո շարժանէր կենն և կուտւլ էրէնց մէջ առնել կը մէկնն) :



**ՏԵՍԻԼ Զ .**

**ԴԱՍԻՈՍ , ԱԹԵՆՈՂՈՐ ԵՒ ԶԱՐԵՆ**

**ԴԱՍ .** Որդեակ իմ Աթենոգորէ՛ . որչափ յուզեց զիս այս առաքինին . այժմ ես քեզ համար բան մը կը խորհիմ . պէտք է քրիստոնէութեան գրօշմը հաստատել ճակտիդ վրայ , պէտք է զքեզ միբռել որպէսզի երկնային շնորհաց պատրաստ ըլլամք . պէտք է Աթենոգորը՝ Թէոգոր ընել :

**ԱԹԵ .** Ո՛հ , ի՛նչ երջանկութիւն կը պարգեհս ինձ այսօր , քու ինձ առւած յորդորներէդ պերագանցն է այգ՝ զոր կընծայիս ինձ : Հա՛յր , քու այս բարեկամդ անմահութիւն կ'աւետաւորէ :

**ԴԱՍ .** Ուրինն պատրաստ ես :

**ԱԹԵ .** Հա՛պա . ինչ գեղեցիկ փոփոխութիւն պիտի բերէ ինձ այգ . այսուհետեւ Թէոգոր կը ջանիկ է :

ԴԱՍ . Ա՛ն, իմ բոլոր յոյսերս կիրականացնես, սիրաւն շատախնայ քրիստոնէս թեան . ուրեմն երթանք մտասկայ լծակ մը՝ աստուածային լուսով փայլելու . թէև շատերուն գաղանաւար այս պաշտօնը մատուցած եմ, բայց ոչ այնչափ բերկրանք զգացած եմ սրչափ այժմ : Երթանք (Յաի Կողմն կը գիշերն) :

ԶԱՐ . Ես ալ երթամ հիւանդանոցի թշուառները ամփոփեմ . (Նիւտրոնայ կը ծորայ) :

(Տեսարանը պահ մը լեռնաբեր կը մնայ)

ՏԵՍԻԼ Է .

ՍԻՐԱՆՈՅՏ (Զաի Կողմն տեսարան կախայ) :

ՍԻՐ . Ի՛նչ բուռն կիրք է այս որ իմ քայլերս հոս կառավարողէ բաց մը՝ որ ազիքս կը գալարէ . Աթենոզո՛ր, դու զիս այս վիճակին մասնեցիր, մինչև հոս քու սէրդ զիս կը մղէ . ասանց քեզի աշխարհ՝ մտնի բանտ մ'է ինձ , և իմ կրքերս՝ ուրուականներ՝ սրանք զիս խեղդել կարգաւան : Ի՛նչ եմ ես . — մարացիկ մը որ քու զինտ մէկ նայուածքդ կը խնդրեմ, քու մէկ ակնարկովդ պիտի վերածնեմ ես իմ յուսահատութենէս . իմ սրտիս թերթերուն մէջ քու իշատակդ գրածներն, բա՛ւ քու սիրովդ սուղորեցայ, ա՛ն, թո՛ղ որ բնութիւնը իւր սրբար պահանջուով խնդրէ, թո՛ղ որ զգացումները հպարտակին նորա կամոց . . . Ա՛րք ես, Աթենոզո՛ր,

սէ՛րդ իմ . . . Ի՛նչպէս պիտի յարմնեմ իմ սէրս անոր . . . սրբեօք պիտի մտրով՞ . . . դժբախտ աղանոց մը սիրտը կընդունի՞ իշտանորդի մը . . . ա՛ն, ասոր վրայ մտածելը ինձ սակուած կը բերէ . . . անա տանածայն մը, անշուշտ ինքն է . . . ծածկա իմ (տեսարանին մէկ անկէնք կետիկն կը պահուարի) :

ՏԵՍԻԼ Ը .

ԶԱՐԵՂ ԵՒ ՍԻՐԱՆՈՅՏ (պահուարած) :

ԶԱՐ . Ո՛րչափ հեղձուցիչ է Հիւանդանոցի օդը, փոքր ինչ ազատ շունչ առնեմ : (պահ մը ծորայող ծառ կախայ) Ի՛նչ պիտի ընէ սրբեօք Սուրեն, երբ որդւոյն քրիստոնեայ ըլլալը իմանայ . անշուշտ քիչ յետոյ անկ պատերազմը պիտի սկսի՝ հօր մը գործմանոց և զից զրէժինդութեան մէջ : Ա՛ն, Աթենոզո՛ր, դժբախտ զո՛հ մը պիտի ըլլաս դու :

ՍԻՐ . (պահուարած տեղէն կէս մը երանայով) Ափսո՛ս, ինքք չէ :

ԶԱՐ . Կարծեմ ձայն մը լսեցի . ո՞վ է սրբեօք : (կը յատուանայ տեղէն խորը) Ա՛ն, որիտրդ մը . մտանցիք, ո՞վ ես դու (Սիրանոյց տեսարանը կախայ) : Ահա ինքն է որ ամէն վիշեր երազիս մէջ կուգայ զիս խոտիկու . խօսէ՛ և քեզ նոյնպէս կըլլա՞յ յարձամէ

ՍԻՐ . (անտարբերութեամբ) Գու սէրդ՝ ցնորք մ'է :

ԶԱՐ . Իզո՛ւր կը կեղեքես սիրոս . գեղեցկալոյս աստղ մ'ես դու կենացս միջին հորիզոնին վրայ :

քու սէրդ յառանատու թեանս աս ջեւ թաւք մը , և քու զուարթ խօսքերդ երջանկութեանս նախերգանքը պիտի ըլլան : Ա՛հ , Սիրանոյ՛ջ , երեւեակցէ՛ անպամ մը սրտիս մէջ ծաւալած հրդեհը՝ որուն բռնցիրով պիտի տեսնես հոն քու անունդ . քու սիրովդ կը մտնեմ :

ՍԻՐ . Ի՞նչ կը խօսիս . յաւիտեան թշուա՞ն ընել կուզես զիս , հէ՛ք երիտասարդ . իմ պաշտած կուռքըս Աթենոզորն է , և սնոր բազիրը պիտի ըլլամ :

ԶԱՐ . Աթենոզոր՛ , իմ ազատարարս ինձ հաւառակո՞րդ կընես , ուրեմն մահն է իմ բաժինս :

ՍԻՐ . Ո՛չ , սպրէ՛ , և մեր երջանկութեան վկայ եղի՛ր :

ԶԱՐ . Ի՛նչ կըսես , քնքոյ՛ջ արարած , ա՞յդ կերպով թշուառութեան կը դատապարտես սիրտ մը , որուն ամէն մէկ բաբախումնքը՝ սիրոյ սարսուռներ են . ո՛հ , գթա՛ ինձ՝ դժբախտ կացութեանս , և զրկէ անգամ մը զիս . մի՛ ծիծաղիր անմտութեանս վրայ , որ զիս առ քեզ ընդ քարէ կամէ , մի՛ թողուր որ կենացս հեռքերը արտասուօք ողողին . ա՛հ , ի՛նչ է սէրը , հեշտալի երազ մը՝ որուն իրականութիւնը դու պիտի ըլլաս . կուզե՞ս մերժել զայն առանց դահիճ ըլլալու . տե՛ս դարկահար և պաղատական կերպարանքս , որ գլխով ի՛նչ , գլխով ի՛նչ կաղարակէ . կեանքէն գէպի զերեզման անցք մը կայ , այդ անցքին կը հսկէ սէրը , եթէ հեռանայ նա , այն ատեն կեանք և զերեզման նման բաներ կըլլան , ուրեմն , Սիրա-

րանո՛յ՛ , յանուն անուանդ , կեանքս գերեզմանի մի՛ փոխարկեր :

ՍԻՐ . Ձեմ՛ կրնար օգնել յառանատ կացութեանդ : (Երբեք առէն ժեկուսէ) Ո՞ւր ես , Աթենոզոր՛ :

ԶԱՐ . Կեցի՛ր , ու՞ր կերթաս , ախո՞ս , հեռացաւ , ուրեմն իմ վիճակս բնաւ չպիտի բարուքի , իմ սէրս արտասուօք պիտի անցնի . հէ՛ք Ձարեհ , չե՞ս լսեր թռչնոց զուարթ գայլայլիկները , անոնք թշուառութեանս արձագանգներն պիտի ըլլան . չե՞ս տեսներ զարնան պարզեները՝ ծաղկունքը , անոնք ընթացքիս վրայ փոչեր պիտի ըլլան և Սիրանոյ՛ջ մահուանս արհաւիրքն պիտի աւելցնէ . կենացս մրրիկն պիտի ըլլայ նա , և ես տկար ցօղուն մը ( յաստահար հեռանդանոց կերբէս ) :



ՏԵՍԻՍԻ Թ .

ԴԵՍԻՍԻ ( յախ հողմն յամբոտայլ գեաքանը կաւայ ) :

ԴԱՍՍ . Դեռ չէ եկեր իմ սիրասուն սանս , ս՛րչափ խորին կերպով կը հաստատուին առաքինութեան արմատները . . . երբ այն երջանիկ փափոխութիւնը ստացաւ՝ իսկայն ինձմէ բաժնուեցաւ և փութաց իր սիրելի մօրը իմացնել . . . ուրախացի՛ր , ո՛վ մայր , որդիդ երկնային եղաւ . այժմ աստուածային գօրութիւնը կը հովանաւորէ՛ ատոր յորդալոյս արե մը կը լուսաւորէ գայտ . Թէտրո՞ր , նոր յաղթանակ մը կը շնորհես ինձ . ծերութիւնս



նոր փաստով մը կախախեա, որդեակ իմ Թէոդո-  
րէ՛ . . . ահա կուգայ . . . ի՛նչ հրեշտակային  
կերպարանք :

ՏԵՍԻԼ Ժ.

ՆՈՅՆ ԵՒ ԹԷՌԳՈՐԱՍ

ԴԱՍ . Վերջապէս եկօր, սիրելի որդեակ իմ .  
կրբէք զքեզ այսքան պայծառ չէի տեսած (կէ  
համբարէ) : Բայց ի՞նչ կը մտածես :

ԹԷՌ . Ոչինչ, հիմա անտառէն անցած պա-  
հուս տեսայ, տունց տանուելու, հայրս և Բա-  
բիկը՝ որոնց կը հետեւէր համբ ծառայն . ծածկուե-  
ցայ խոխոյն, և այնչափ մօտէս անցան որ որոշակի  
անոնց խօսքերը լսեցի, և ուրկէ հասկցայ թէ այս  
օրուան եղած պատահարաց լիովին տեղեկացեք  
են . հայրս միշտ գորովանօք անուես կը միմնջէր  
և Բաբիկ զանի համոզելու կը ջանար, խնդճ  
հայր :

ԴԱՍ . Կրնա՞նք զանոնք մեր երանութեան մէջ  
բնորոշել :

ԹԷՌ . Ոչ բնու, արդէն այս եղած խօսակ-  
ցութեան միջոցին հայրս քրիստոնէից դէմ հալա-  
ծանքը օտաակացնելը կը յայտնէր և դից կրկը-  
պագուները շարգել :

ԴԱՍ . Կը դառնա :

ԹԷՌ . Ի՞նչ բանէ :

ԴԱՍ . Հօրդ սարսնայիքներէն :

ԹԷՌ . Իթէ չանոյժ մ'ալ ըլլայ, երբէ՛ք :

ԴԱՍ . Թէոդոր, տես երկինքը ս'ըջափ գեղե-  
ցիկ է :

ԹԷՌ . Ձիս հո՞ն կը հրախրես, պատրաստ եմ :

ԴԱՍ . Ձե՞ս ուզեր, որդեակ իմ, գերեզմանիս  
վրայ ափ մը հող նետել :

ԹԷՌ . Ձե՞ս ուզեր շուտով զիս հոն պսակ  
ի գլուխ տեսնել :

ԴԱՍ . Հապա ծնա՞ղքդ :

ԹԷՌ . Թող հաւէս զան . Աստուած մը կը  
կանչէ զիս :

ԴԱՍ . Ուրեմն եկօր դրկիմ զքեզ (կէ Գրիգոր) :

ՏԵՍԻԼ ԺԱ.

ՆՈՅՆԻ ԵՒ ԶԻՆՈՒՌ ՍՐ .

ԶԻՆ . (առ ինորոյ) Տէ՛ր իմ իշխանորդի,  
հայրդ այս ժամուս կարևոր բանի մը համար քեզ  
կը կարօտի, ուստի կը խնդրեմ որ հաճիք գալ  
անյապաղ առ նորին մեծութիւն :

ԹԷՌ . Գնա՛, ըսելու թէ պիտի գայ շուտով  
(չէ՛ որչէ կէ Թէնէ) :

### ՏԵՍԻԼ ԺԲ.

#### ՆՈՅՆՔ ԲԱՅ Ի ՁԵՆՈՒՈՐԷՆ

**ԴԱՍ** Անա մանուանդ հրեշտակը , դժբախտ թէնդորս , այդպէս ինձմէ կը կանխես քու մեկնումըդ յաշխարհէ . ինչ կը գուշակես հօրդ այս հրամանէն :

**ԹԷՈ** . Ինձ արիութիւն կը ներշնչէ այդ , զի երկնային ուղին պիտի յարդարէ անշուշտ :

**ԴԱՍ** . Ա՛հ որչափ վազանաս է այս բանը , անգութ հայր :

**ԹԷՈ** . Անձկայի՛ ծնող :

**ԴԱՍ** . Յոյժ գորացած են սրտիդ մէջ երկնաշուտ առաքինութիւնները . գնա այժմ լսելու հօրդ վճիռը , անգլխութիւնը թող իւր ծայրայեղ պաշտօնը ՚իզօրծ գնէ . եթէ կը սիրես զիս , ըսէ ինձ համար թէ իմ այս փոփոխութեանս պատճառը նա է , նա է յանցաւոր սրպէս զի աշխարհ չ'աննէ հայր մը որ իւր որդին կը խողխողէ մոլորութեամբ , մատնէ զիս , սիրելիս :

**ԹԷՈ** . Երբէ՛ք :

**ԴԱՍ** . Ես ալ երթամ այժմ հիւանդանոցի անկեղոց հետ քեզ համար աղօթիմ : (Երկուսն ալ հակասակ կողմերէ կը ձեկնեն) :

(Ձէ՛ն Լարսֆոյրն)



### ԱՐԱՐՈՒԱԾ Գ.

[Աերջալոյս . — Սուրբնի սպարանոց մէջ սենեակ մը . — Խորը դուռ մը . — կողմնական պատահաններ .]

### ՏԵՍԻԼ Ա.

#### ՍՈՒՐԷՆ ԵՒ ԹԷՆԴՈՐՈՍ

**ՍՈՒ** . Ի՛նչ մոլորութիւն քու աչքերդ կտրացուցած է , որդեակ իմ , տե՛ս դիտուդ վրայ աստուածոց շանթածիզ ակնարկները . անոնք մինչև հիմա քու հայրդ իրենց հօր պաշտպանութեան ներքև ուրախացուցին . զարձուր աչքերդ , տե՛ս հայրդ որ կտրակոր և պարտեալ անոնց վրէժխնդրութիւնը կատեցնելու կը ջանայ . գթա՛ անոր . խաբէութեան մը գերի ըլլալէն աւելի ազէկ է հօր մը աղերսը ընդունիլ :

**ԹԷՆ** . Եւ ի՛նչ խաբէութեան , հայր իմ , կը կարծես թէ թէնդոր իւր հօրը չանապու չափ ապերախտ ըլլայ պարզապէս մոլորութեան մը համար : Այն սէրը՝ որ սրտիս մէջ կը բորբոքէ այս նորընկալ կրօնիս համար , այն ատելութիւնը՝ որ կը վառէ զիս ընդդէմ աստուածոցդ , այն արգահատանքը՝ որ կը յուզուի ին քեզ նկատմամբ քու անապաշտ բարեմտութեանդ համար՝ ինչ

ծի կուտուցանան ինչ երջանիկ փափայտութիւն մը  
ունեցայ . մէկքի՛ր յինչն երկիրւ անոնցմէ՛ որոնց  
վրայ տրէտ մարդկութիւնը աստուածական պաշ-  
տօն գտնել կկարծէ . կոտց բաղկնները ամենուրեք  
մարդկային խաբէութիւնը ծաղրելով կը հռչակին ,  
այն արհաւիրքը՝ որ տրէտ խուժանը կաշխմեցած  
է՛ սին երևոյթ մը ունի : Ամէն երկիր իւր աստ-  
ուածք ունի և անոր պաշտօն մատուցանելու համար  
կը մոտնայ յաճախ այն բարձրութիւնը , որուն մէջ  
դրած է Աստուած զինք . ժամ է կոխել առաթուր  
այն ամեն արգելքները որոնք մեզի դէմ կը փակին  
երկրից դռները : Այնաչառ ժամ է , կոթմանին  
աստուածները :

**ՍՈՒ .** (Իհիսուս) Գարձեալ յիմարեցաւ , խեղճ  
տղայ . բնաւ չէի կարծեր թէ իւր հիւանդութեան  
հետևանքը զից դէմ հայհոյութիւն պլախ ըլլայ ,  
ողբալի՛ միճակ :

**ԹԷՈ .** Չին խօսիր , չե՛ն յորդիր քու բարե-  
պաշտիկ յորդորներդ որոնք Թէոզորը աւելի իւր  
որոշման մէջ կը հաստատեն . ա՛հ , Վկը հասկնամ .  
անշուշտ դու ևս համոզուեցար թէ ապուշ մը չ'եմ .  
սհա երկու սրտեր կը միանան , երկու ոգիներ  
կերթան , կը խառնուին այն խաչին պատուանդա-  
նին ստորտը՝ որ երանկեաց նախադուռն է : Ու-  
րախօցիր Թէոզորէ . հայրդ քոզք է հոն :

**ՍՈՒ .** Ալ բաւական է , ի՞դուր կը կեղեքես հօ-  
րըդ կարեկէր սիրտը , կը կարծե՞ս թէ յիմարի մը  
հետ խօսելու ստորնութիւնը յոնձն կ'առնում  
(Իրիթալուս կըլլայ) :

**ԹԷՈ .** Կեցի՛ր , իրաւունք ունիս , յիմար մ'եմ  
ես , այլ միայն Աստուծոյ համար թէ և այն խաչը՛  
զոր կրեց նա , մարտիրոսաց արեան մէջ կը լողայ ,  
փրկաւէտ լատափայտ մ'է , որ ոգիներ կրնայ առ-  
նիլ իւր թևոց վրայ դէպի անյորտութեան եզրը .  
օրհնեալ է նա , որ իւր յոյսը չը դնէր աշխարհի  
խաւար ձակատագրին վրայ . հեռուէն լոյս մը կը  
փողփողէ , այդ լոյսը՝ քրիստոնէին օթեանն է ,  
ձայն մը կը լսուի այդ ձայնը քրիստոնէին ծիծա-  
ղըն է , տեսիլ մը կը պատկերանայ , այդ տեսիլը  
քրիստոնէին երանութիւնն է . այլ այս կողմէն ի՞նչ  
պատկեր . խաւար մը կը տարածուի , գիցակրօն  
մարդուն բախտն է այդ . կերկերեալ ձայն մը կը  
լսուի , նորա անէճքն է . անպուրջ մը կը բացուի ,  
նորա գերեզմանն է :

**ՍՈՒ .** Դեռ կուզե՞ս խոչտանդել անողորմաբար  
քու հայրդ . Աթենոզորէ՛ , տես՛ վերջալոյսը որ  
կարմրելով կնայի քեզ , կողբայ քու անմտութիւնդ  
և անմեղութեանդ տարիներուն վրայ սե և արիւ-  
նաթաթաւ քօղ մը կ'իջկցնէ . քու գեղեցիկ հասակդ  
անմեղ զբօսանայ և զուարճութեանց կը հրաւիրէ  
դքեզ և դու անխոհմտութեամբ անկարիշտ լու-  
տանքներ կարծակես աստուածոց դէմ՝ որոնք մին-  
չև հիմա երկաջնատութեամբ կը ներեն այդ թե-  
րութեանցդ :

**ԹԷՈ .** Ինչպէս դարկը ներած են անոնց իրենց  
խաբէութիւնը իզորձ դնելու աշխարհի մէջ , թչ-  
ուառ հայր , որ տակաւին մութի մէջ կը խորխու-  
փես , չե՞ս լսեր քու միակ որդւոց ձայնը՝ որ բզ-

քից կենաց կը կոչէ , և քու պատրանքդ կողբայ .  
 ձգէ՛ այդ դժուժ կացութիւնդ , որպէսզի երկնային  
 վե՛հ և անմահ փառաց արժանի ըլլաս . ա՛հ , կը  
 սրամոխս , երեսդ կը դարձնես , ուրեմն չե՞ս ճանչ-  
 նար ճշմարտութիւնը որ պիտի յաղթանակէ տիե-  
 ղերքին մէջ . կենացդ միջնորդը միապէս մէկ է .  
 ուրեմն իմ խօսքերս լուսուորութեան մէկ մէկ  
 միջոցներ ըլլան և զքեզ առաջնորդեն քրիստո-  
 նէութեան :

**ՍՈՒ.** Այդ ատիլի անունը քանի որ կը լսեմ ,  
 սիրտս ատելութեան կրակով կը հրահրի . ա՛հ ,  
 Սուրբնի թշուառութեան համար միայն ա՛յս կը  
 պակսէր . անգութ բախտ , դեռ ու՛ր պիտի հաս-  
 ցնես քու ոճիրդ , և դիւական խնդումով զիս պի-  
 տի հալածես . բայց ես ալ կըցայ հալածել . քրիս-  
 տոնեայնիրը՝ որոնք իրենց մուար պաշածնը կը  
 բարձրացնեն : Մ՛ն ուրեմն արթնայիր , Աթենադոր :

**ԹԷՈ.** Չեմ ես Աթենադոր . մուրրութեան ամօ-  
 թիը թօթափելուս պէս , քրիստոնէական անունս  
 Թէոդոր եղաւ . այն սրատուական երէցը ինձ կըն-  
 քահայր եղաւ , Աթենատայ սուրբը Թէոդորի փոխ-  
 ունեցաւ որ կը նշանակէ Սատուած ատուր : Այլ ես  
 երկինք իմն է :

**ՍՈՒ.** Անիճեալ ըլլայ այն որ զքեզ սին յուսով  
 մը յիմարեցուց , անիճեալ ըլլայ այն ձերուսին որ  
 օճի պէս սուղակեցաւ իմ տանս մէջ և այն օրէն  
 զքեզ իր խաբէութեան գերի ըրաւ . անիճեալ ըլլայ  
 այն սատուածը որ զքեզ իւր պաշտաման խաղա-

իկն ըրած է . հէ՛ք Աթենադոր , չե՞ս մտածեր թէ  
 քրիստոնէից խաչը որ կը պաշտեն՝ անոնց տապալ  
 կ'ըլլայ , իրենց եկեղեցին՝ գերեզման և իրենց  
 աղօթքները՝ օրհասականի ողբեր : Տե՛ս այն ան-  
 չ դուսդր որ անոնց դիւաներով լիցուցի , չե՞ս սոսկաբ :

**ԹԷՈ.** Այդ մահաշամբոյր վի՛ն կախարիչն ըլ-  
 լալ կուզեմ :

**ՍՈՒ.** Ուրեմն իմ թշուառութիւնս կը վճռես ,  
 (արբաստ) ա՛հ , կենացս մէջ սուտիւն անդամ լա-  
 լու անգուսպ փափաք մը կ'ուռնեամ այժմ , կողբամ  
 քու վրադ , որդեակ իմ , որ կը ինդդես քու հօրդ  
 գեղեցիկ յոյսերը , ա՛հ , այդ յոյսերը ինձ համար  
 մէկ մէկ գահիճներ կըլլան և զիս յօշոտել կուզեն-  
 լա՛ն ինձ , որդեակ իմ , ո՛վ իմ դորտմանայս ա-  
 ռարկայն , գիտցիր որ քու առաջին ձայնդ , քո՛  
 առաջին ժպտդ , քու առաջին ակնարկդ ինձ ե-  
 րանութիւն աւետած են , ան՛ս , ալ չեմ սպառնար ,  
 ալ կաղերսեմ առ քեզ , որ հօրդ խրատուց ուռնին  
 դնես . կարտատեմ , որպէս զի իմ արցունքներս  
 մուրրութեանդ կողմերը մարնն . ո՛վ երկինք , պիտի  
 պարգևե՞ս ինձ արգիօք դաւակս :

**ԹԷՈ.** Ո՛վ երկինք , հայր մը իր որդւոցն երա-  
 նութեան վրայ կը նստանձի :

**ՍՈՒ.** Այլ ես անձանդործելի է ինձ ներկա-  
 յութիւնդ , ալ ատելի ես ինձ , երթամ այժմ զո-  
 վանցնէլ սիրտս և սուրս նոր դժներով , սուսկացիր  
 ինձմէ , անիրտխտ որդի :

(Երթալու արեւ խաժուս իջնալ թեոդորի) :

**ԹԷՈ.** Եւ դու , թշուա՛ն հայր :

### ՏԵՍԻՍ.

#### ԹԷՍՏԻՄՈՐՈՍ (առնչին) ԳԷԼ ԵՆ ՅԵՊՅՈՅ ՍԻՐԱՆՈՅՇ

**ԹԷՍ.** Խեղճ հայր, պիտի կրնամք քու Բաշացդ սպառնացայտ սրաքներով զիս գորհուրեցնել և ետ կեցնել այն ճշմարտութենէն որուն կեդրոնն է իր կինքը. ո՛վ դառն կացութիւն հօր մը որ մոլորեալ է, որ իւր խաբկանաց մէջ կը յարատուէ: (այժմ Վեցին Սէրանյալ Գրան մէջ կ'ըրեանայ) Ինք զնաց այժմը նոր գոներով իւր փառքը պատրաստել, մինչդեռ սագին իւր սիրելիները կ'աւարկն իւր թիւք ընթացքը. . . խեղճ հայր:

**ՍԻՐ.** (Իրեւը Ժածկեւի թեորոյն առջեւ է Ժանը Կլեմ) Դնորհ, շնորհ:

**ԹԷՍ.** (Ձորեացած) Մեր աղախի՛նք, ոտքի ե՛լ, ի՞նչ կը խնդրես, հէք օրիսրդ (Բանեւի առի՛ն կ'ըրէ):

**ՍԻՐ.** Բու սէր՛դ:

**ԹԷՍ.** Ի՞նչ անձանիթ լիզու կը գործածես, ս'ի թշուառ, կը գթամ փրօղ:

**ՍԻՐ.** Եկուր, սիրուն փչիւննորդեակ, մօտեցուր ձեռքերդ կուրծքիս, հոն ճակատապիրը իւր կրակէ գրչաւ թշուառութիւնս դրոշմած է, ա՛հ, կը շնչեմ, բայց դիակ մ'եմ, քու սէրդ զիս պիտի վերապահեմանացնէ, եթէ կը գթաս ինձ, նայէ՛ անգամ մը թշուառիս, և քու բոցախառ սխարիկդ զիս պիտի

յարուցանէ, ս՛հ, կը գողգողեմ, սիրոյս խաղալիկ եղած, քայլ առ քայլ դերեղմանին կ'ընթանամ որուն ահարկու խորութեան մէջ պիտի թաւալիմ. այժմ նորա եզերքին վրայ դեպքով ստուեր մը եմ, ազատէ՛ զիս սոյն դառնագէտ վիճակէն, կը նուիրեմ քեզ սիրտ մը, որ այժմ ամբողջ սէ՛ր կ'զգայ առ քեզ:

**ԹԷՍ.** Ի՞նչ ներշնչումներու նշանակ եղած ես, տառապեալ օրիսրդ, զու ինձ սիրտ մը կը նուիրես, մինչդեռ ես ոչ ինչ ունիմ քեզ ի նուէր, ետ երկնից ետ իրեալ եմ, հոն կ'ուզեմ հանգչիլ հրեշտակաց երգերով զմոյլած, և հրճուանաց արքեցութեամբ պիտի տեսնեմ անուշաւ երջանկութիւնը. աշխարհը նսեմ խորշ մ'է, պէտք է հեռանալ անտի՛ ուր միայն թշուառաց հեծե՛ծանքները կ'արձագանգեն:

**ՍԻՐ.** Եւ ո՛վ սորվեցուց քեզ բնութեան վիճաները արհամարհել, անս սրախ հրդեհը, որ քիչ մը ետքը այս աղաք ողին մոխիր պիտի դարձնէ, և պիտի ցուցնէ իւր գորութիւնը՝ որուն շատեր գո՛հ եղած են. արդ հարցուր ինձ թէ ո՛վ արծարծեց այս դժխեմ հուրը, ո՛վ թշուառութեան մը եզրը մղեց զիս. սիրեցեալդ իմ, տարփառքը լլալ կուզես ինձ, թէ եղեռնաւոր:

**ԹԷՍ.** Եզո՛ւկ, ի՞նչ արուր հետեւութիւններ կընես, ինձ այնպիսի որոշման մը կը հրաւիրես, որուն նպատաւոր լուծում մը տալ անհնար է ինձ:

**ՍԻՐ.** Ա՛հ, կը նուաղիմ, ս'ի երկիրք, այսու-





Յուրէն մեր կրօնին ճշմարտութիւնը . պիտի հալա-  
ծէ՞ դարձեալ ըստ առաջնոյն , և թէ պիտի կեղե-  
քէ՞ աստուպեալներ . ահա Անահատայ մեծ տօնը ,  
ճշմարիտ Աստուծոյն սպառնալեօք խանդարեցաւ ,  
Անահատայ տօնը մեր հայրենեաց անդրանիկ տօնը  
կը համարուի ուրեմն անոր խանդարումը Քրիստո-  
նութեան յաղթանակն է :

ՂԱՍ. Երթանք այժմ՝, Թէոդոր , ահա Սուրբն  
կուգայ , պէտք է իւր վրէժխնդրութեանն խոյս  
տալ , քրիստոնէութիւնը անխոնկեմ զո՞չ չընդունիր :

ԹԷՌ. Երթանք պալատին դալանի դռնէն (հողործի  
դռնն ինչ քանակ և ինչ ճիւղն) :

(Տեոարանը պահ ճը պարսպ կը ծնայ)

ՏԵՍԻԼ Ե.

ՍՈՒՐԷՆ , ԱՂՈՒԻԹԱ , ԲԱՐԻԿ , ՀԱՄԻ ԵԱՌԱՅՆ

Կապեալ

ՍՈՒ. Աստուածները բարկացիր են ինձ . վա-  
որըն զի՞ թողով իմ ամպարիշտ որդիս իւր մոր-  
բութեան մէջ , կ'երթամ ուրիշներ հալածելու ,  
այո՛ , պէտք է Աթէնոսոր կամ իւր պատրանքը  
ճանչնայ կամ մտնի , անոր գերեզմանին վրայ  
պէտք է զոհուին այս թշուառները (Կապեալը բը  
ցոյնեալ) , որոնք տակաւին չեն գիտեր աստուա-  
ծոց վրէժխնդրութիւնը :

ԱՂՈՒԻ. Կը մտածեմ , Սուրբն , թէ ի՞նչպէս տա-  
կաւին չզոյլանար սիրադ արեան ճապաղեօք , տես  
քրիստոնէութիւնը այս կերպով յաղթանակեց

ՍՈՒ. Ո՛վ կատարութեան , չե՛ս լսեր , Սուրբն ,  
կը թողո՞ւս որ դու սրշտամ աստուածներդ ամա-  
թով ծածկուին , և քեզ խոծու նոյցին . միթէ  
սուրդ բթացա՞ւ , Սուրբն . սպառեցա՞ն հարուած-  
ներդ . ո՛չ , չե՛մ քնանար դեռ ևս . պիտի կըռ-  
տիմ յաւիտեան այն աստուծոյն հետ , որ իմ դէ-  
մբս արձանացած , վրէժ կը կոչէ , ի՞նչ ևս դու ,  
ո՛վ անծանօթ զօրութիւն , ասուեր մը՝ որ իմ եր-  
ջանկութիւնս կը մթաղնես , երազ մը՝ որով ա-  
ղէս կը գուժես , վերջապէս դու զօրութիւն մ'ես ,  
բայց ինչ որ ալ ըլլաս չպիտի կրնաս սրտիս մէջ  
բորբոքած կրակը մարել , մինչև հիմա քրիստոնէից  
արեան հեղեղները չլրցան զայդ :

ԱՂՈՒԻ. Ատոր ախար վերջը կըտեսնեմ այժմէն ,  
անցեալէն խուլ մտընչիւն մը կը լսուի որ ներկային  
հեծեմ անաց հետ կը խառնուի , այդ մտընչիւնը և  
հեծեմ անքները քու զոհերուդ անիծից արձագանգ-  
ներն են :

ՍՈՒ. Եթէ որբւոյս խի փորձէ դիս երկինք ,  
չե՛մ դողար . բայց քաջդ Բարիկ , դ՛նա վնասէ զը-  
տիր և հոս բեր որդիս , որպէս զի վերջին անգամ  
խրատեմ զինքը . (սրտմանտ) բայց մորիկը դեռ կշա-  
րունակէ ինչպէ՞ս պիտի երթաս :

ԲԱՐ. Հոգ , չէ Տէր իմ , բաւական է որ քեզ կա-  
րեւոր ծառայութիւն մ'ընեմ (կը ճիւղն) :



### ՏԵՍԻԼ Զ.

#### ՍՈՒՐԵՆ ԵՒ ԱՂՈՒԻԹԱ

**ՍՈՒ.** ( առ համբ ծառայն ) Տա՛ր այս թշուառները  
 և ներքինապետիս յանձնէ : ( Ծառայն խոնարհութեան  
 շշուկէր իջնէ , և կողտուներուն հետ իջ մեկէ ) Արդ-  
 ևօ՞ք պիտի դառնայ Աթենոզոր իւր վրիպանքէն .  
 ա՛հ , Աթենոզոր , կենացս յուսայից ասաղը , պիտի  
 ծածկուի՞ս արդեօք մոլորութեան թուխ ամպերուն  
 ներքեւ , և չպիտի շողա՞ս հօրդ դպկահար ձակ-  
 տին վրայ : Սիրտս յուսահատութեան սև խոր-  
 հուրզներուն մէջ կը տեղերի միշտ , մերթ վրէժ-  
 խնդրութեան շանթեր կը թօթախեմ՝ թշնամիներս  
 յիշելով , մերթ կը գորովիմ՝ որդիս յիշելով :

**ԱՂՈՒԻ.** Անշուշտ պիտի արդահապիս Աթենո-  
 զորի վրայ , նա քու ոճիրներդ ծածկող անմեղու-  
 թեան քօղն է , քու փառացդ փթթումը , անով քու  
 իշխանական բարձրութիւնը ակներեւ պիտի ըլլայ :

**ՍՈՒ.** Որչափ կը պաշտպանես զանի , քու ան-  
 տեղի գորովանօքդ արդէն այդ տկարութեան մատ-  
 նած ես զինքը . իւր մեղամաղձոտ բնաւորութեան  
 երկրպագու կ'ըլլաս . մայրական սէր , միթէ գեր-  
 մարդկային անձնուրացութիւն կը պահանջես :

**ԱՂՈՒԻ.** Ի՞նչ քաղցրութիւններ ունի ինձ հա-  
 մար այդ որդին , որուն երջանիկ վիճակը կը նշա-  
 ւակեա միշտ . անմեղութեան մէջ աճած ծաղիկ մ'է

նա , որուն բոլորով կը մնանիմ ես , և մայրական  
 սիրով կը խորովիմ , ա՛հ , որդեակ իմ սիրուն :

**ՍՈՒ.** Թշուառ մայր , անառփօր խանդաղատանք  
 մը կը կրես ի քեզ : Տակաւին Բարիկ չը դարձաւ ,  
 արդեօք երջանկութիւնն պիտի բերէ ինձ , թէ յա-  
 շիտնական վիշտ : ( Մտայայց կը կենայ , ինչ մը յետոյ  
 բաբէկ որբօժ իջ մտայ ) :



### ՏԵՍԻԼ Է.

#### ՆՈՅՆՔ և ԲԱՐԻԿ

**ԲԱՐ.** Դառն ճակատագիր , զի իմ տիրոջս յոյ-  
 սերը չպատկեր իւր որդին :

**ՍՈՒ.** Ա՛հ , զիս կը սառեցնես , Բարիկ ի՞նչ , միթէ  
 տեսա՞ր զինքը :

**ԲԱՐ.** Երանի թէ չտեսնաի :

**ՍՈՒ.** Ի՞նչ վիճակի մէջ տեսար , օն , փոթա՞  
 պատմի :

**ԲԱՐ.** Երբ ասկէ բամբուկաց՝ քիչ հեռուն տե-  
 սայ Աթենոզորը , ալս որի մը հետ , իսկոյն հատե-  
 շեցայ անոնց , բարձրաձայն կը խօսակցէին . փո-  
 թորկացող քամին զեռ յը մունչէր , նոյն պահուն  
 կոյծակ մը լուսա որեց երկինքը և ակնթարթի մը  
 մէջ մօտակոյ մեհեանի մը զարնուեցաւ , իսկոյն  
 բոցեր առատաղը պատեցին և կարծես անմանօթ  
 ատուած մը կը կործանէր այն սրբաբանը : Աթե-

նորոր այս տեսնելով աղաղակեց «օրհնեալ է Աստուած . այսպիսի փայլատախմամբ պիտի յաղթանակէ ճշմարտութիւնը» . այս լսելով քուրմերը դայրացած պիտի յարձակէին վրան կի՛ն էս չեքեւնայի հոն և արդարութեան պահանջումը կատարել չը խոտանայի :

**ՍՈՒ.** Նոյն յիմարութեան մէջ ուրեմն դեռ կը յամառի որդիս , ալ սցառհեաեւ չեմ ճանչնար որդի ինձ , վաս զրուժան մը . ո՞ւր դացիք ոսկիթեւ յոյսեր , Սուրէն կը կարմրի ամօթէն , սոսկալի որոշում մը կըւտայ սրտին խորիւրէն , մահուան վճիռ մը կարձակէ և ո՞րու դեմ . ա՛հ , արեան մէջ չը հեշտանար սիրաս , արեամբ չյագենար սուրս , արեամբ չչատանար վրէժ , մէկդի ինձմէ ախարութիւն , թչնամին կայ անքուն , նա է որդիս , աւա՛ղ . սցժմ՝ անիծենք բախտը , որբէք մեր վրայէն ամօթոյ աղաը և արենք վրէժ խնդրութեան լախտը , թող անցնի կեանքս իւրեւ երազ , թող չնչի պէս նուաղիմ , տերևի մը պէս թառամիմ , բայց սէտք է աստուածոյ փառքը բարձրացնեմ . թո՛ղ ապագայն բռէ թէ Սուրէն աստուածոյ ի պատիւ իւր որդւոյն զահիճն եղաւ :

**ՍՂՈՒԻ.** Ափսո՛ս :

**ԲԱԲ.** Այժմ՝ երկինք դժուարին կացութեան մէջ կը գնեն գքեզ . դժբաղը հայր Աթէնադորի , այս գոյժը բոլոր կողմ կը հուշակուի անշուշտ և աստուածոց վրէժխնդրութեան դատախազ քու հպատակներդ պիտի ըլլան : Այսպիսի վիճակի մը մէջ ,

Սուրէն , սուրէզ աւելի սիրազ պէտք է որես :

**ՍՈՒ.** Արդէն նա սրուած է քրիստոնէից արեամբը , վա՛յ իշխանութեանս :

**ԲԱԲ.** կը դատապարտեմ՝ քու բարձր դիրքդ :

**ՍՈՒ.** Աւելի կուզէի ցնցոտի հազնիլ և գո՛ն ըլլալ քան թէ ծիրանիով ծածկուել և վշտանալ :

**ՍՂՈՒԻ.** Ստույգ է , ծիրանին իշխանական պատանք մ'է , որ զուարճութիւնները կըքողէ , բայց պէտք չէ յուսահատիլ . հիմա Աթէնադորդ կուզայ , և իւր յանցանաց համար ներողամտութիւնդ կը խնդրէ , կը զլանա՞մ միթէ դայդ :

**ՍՈՒ.** Ո՛հ , ո՛չ երբէք :

**ԲԱԲ.** Եւ վրէժխնդիր ամբոխը ինչպէ՞ս կը հանդարտեցնես :

**ՍՈՒ.** Ես որդւոյս տեղ կը գոհուիմ , միայն թէ նա անմեղ ըլլայ : (Ոտնայայն ժը) Ի՛նչ ոտնաձայն է այս : (Կէրխայ և պարտահանէն նշխրա՞լ) Ա՛հ , Աթենադորս է , անշուշտ իւր թիրութեանց վրայ զըզձալու կուզայ , քաջալիրուէ , չարաբաստիկ հայր :



**ՏԵՍԻՆ Ը.**

**ՆՈՅՔ և ԹԷՆՈՂՈՒ**

**ՍՈՒ.** Եկուր սիրեցեալ որդեակ , ճանչցար անշուշտ քու թիրութիւններդ և զանոնք մաքրելու կուզաս քու հօրդ առջև . ապահով եղիր նա սի-

բով պիտի հարէ քնդ • բայց ի՞նչ կըսեմ, ինձ մտիկ  
չես ընեիր դու, աչքերդ ատի լուծեամբ կը փայլա-  
տակին, միթէ դարձեալ հօրդ թշուառութիւնը  
պիտի եղնրե րդես:

ԲԱՅ. Անշուշտ հայրդ ուրախացնելու կուզաս:

ԹԷՆ. Հօրս յաղթութիւն մը աւետելու կուզամ:

ՍՈՒ. Եւ որո՞ւ ձեռքով . . .

ԹԷՆ. Քրիստոնէութեան:

ՍՈՒ. Ա՛հ թշուառակա՛ն:

ԹԷՆ. Ձե՞ս սխափիր տակաւին, ս՛ հայր, այս  
յայտնի նշաններէ. հա՞րկ է որ այն շանթը քու պա-  
լատը այրեր բայց ոչ, դու որդի մունիս՝ որ մարտու-  
թեան բարձման համար կաղթէ պիտի վայ անշուշտ  
այն ժամը որ ահնկալութիւններս պսակուին, և  
ի՞նչ է ատենց լրումը, ճշմարտութիւն:

ՍՈՒ. Ընդհակառակը, ցն՛որք:

ԹԷՆ. Կը ինդքեմ յերկնից, որ բոցա ծաւալ շանթ  
մը ըլլամ և այրեմ բոլոր կոռց բողբինները, ու-  
նակոխ բնեմ աստուածերը, ջնջեմ անոնց անուն-  
ները, և ահաւոր Աստուծոյն տաճարը կանդնեմ:

ՍՈՒ. Դե՞ս կը խօսիս, անիծեալ . . . (Չբան կը յար-  
չակելու կըլլայ Բաբելէ զանի կը Բաբել՝ որ արէն Թեոքսը  
նշխարէ):

ԱՂՈՒ. Ի՞նչ կընես,

ՍՈՒ. Ա՛հ . . .

( Զգէ շարագոյրն )



# ԱՐԱՐՈՒԱԾ Դ.

[ Անգեմնուտի ձորակը . . . Աջ կողմէն առուակ մը . . .  
Զախ կողմէն դէպի խորը քարատաշ բնական նստարան մը  
որուն քովերէն վայրի ծառեր կը բարձրանան ]:



## ՏԵՍԻՒ Ա.

ԹԷՆԳՈՐ

ԹԷՆ. ( Աջ կողմէն շուարած րեւարան կառայ. )  
Հոս կուզեմ իմ հանդիստս փնտռել, հեռու ինձմէ  
հայրենի օթեանը՝ ուր վրէժխնդրութեան ուղի մը  
կը տիրէ հայրական գողտրիկ անուան տա՛լ, հեռու  
ինձմէ աշխարհի հրապոյրներ, որ հազիւ խուն ինչ  
մոռացում կը բերէք վշտաց, և ծիծաղելով մարդ-  
կային բարեմտութեան վրայ, կանհետանաք իսկոյն,  
և ձեր գորովայոյզ բաժանման մէջ մարդը, այն գե-  
րազանց կալանաւորը կուզէ իւր շղթայն խորտա-  
կել և աշխարհէն՝ այս սղապատ բանտէն՝ թռչիլ  
դէպի կրանութիւն. ես ալ կուզեմ երթալ հոն,  
Աստուած մը՝ զիս կը կանչէ՛. Բայց ո՞վ է սցո որ  
իմ երկնասլաց թռիչոս կարգելու, և աղու նայ-

ուածքներ կը ձգէ յիս , ա՛հ Աղուիթան է , ո՛վ մայր իմ , դուն միայն կը կասեցնես զիս , մինչդեռ հայր մը հալածական կը վարէ որդիդ • այսուհետեւ զըրկացդ տեղ՝ այս ժայռը կընտրեմ , քու խանդակաթ ձայնիդ տեղ այս տերեւոյ մեղմ սօսաւիւնը և այս առուակին հեղատան կարկաչը • և քու պատկերդ երեւակայութեանս մէջ կը վնտռեմ , կուզեմ հոս անցնել իմ օրերս , ինչպէս երբեմն ուխտապահ հաւատացեալներ , որոնք լերան մը խորչը , անտառի մը խորը , քարայրի մը մթութեան մէջ՝ իրենց աստուածանաճոյ պաշտօնը կը կատարէին , և երջանիկ էին ուրեմն և ես հոս պիտի հանդիմ : (Զ-ի Կոչ-Ֆն Դասին Զարեհ և Գանի ճէ Իբրսոնեայ Դեսարան Էջ Ժրեհն )

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՆՈՅՆ, ԴԱՍԻՈՍ, ԶԱՐԵՀ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԻ ՈՄԱՆԻ

ԴԱՍ. Վերջապէս դատնք , եղբարք իմ , ահա մեր խուզարկութեան զեղիցիկ արդիւնքը , ահա մեր ուրախութիւնը , բայց ի՞նչու հոս կը գեղեցիկս Թէոգորէ • ուրկէ կը փախչիս :

ԹԷՈ. Հօրս սպառնալից մուկնութեանն :

ԴԱՍ. Միթէ այն անդու՞թը • • •

ԹԷՈ. Զիս կը հալածէ և երջանկութեանս վրայ կը վայրամայ :

ԴԱՍ. Ուրեմն հոս պիտի կենանք քեզի հետ , թող այս ծառերը մեր ճշմարտութեան կոթողները ըլլան , թո՛ղ այս առուակը քրիստոնէութեան աւազան մ'ըլլայ , և մենք այս առանձնութեան ուզիւնքը :

ԹԷՈ. Հոս ուրեմն կը գրկենք մեր եղբայրները , և անոնց հետ կը հռչակենք ճշմարտութիւնը • թող երկրին իշխանութիւնը կատարի , մեր սօգթից արձագանգը թող անոր հասնի և քրիստոնէութիւնը հրճուի • բայց աստուածազգեցիկ դուշակութիւն մը կը յղանամ , չըլլայ թէ այս ծառերը մեր մահուան նոճիւնները ըլլան , և այս ժայռը մեր գերեզմանաբարը • օ՛հ , արիւթիւն , հաւատարի է ինձ այս մտածումը : Բայց ի՞նչ կըլլաս , ա՛ հայր :

ԴԱՍ. Կ'այլայլիմ ... արեան կոհակնքը երեւակայութիւնս կ'սղորէ , որո՞ւն արեւն է այս • ո՛հ , իմս չէ , իմս ցամքած է գրեթէ :

ԶԱՐ. Ո՞վ է արդեօք նա :

ԹԷՈ. Աստուծոյ փառաց խնկարկուն , թերեւս դուն :

ԶԱՐ. Ե՛ս ... ո՛հ , ի՛նչ երջանկութիւն , (Դեկտեմբ) վասն զի այրու կազատիմ սիրոյ տագնապներէ :

ԴԱՍ. Աստուածային կամաց թողք ատոնք • տեսէք ահա աղբէկ մազերս , որոնք զիս իրեն կը հրաւիրեն , թողէք այդ փառքը գողցո՞՛ւ և տկար ծերունոյն որ միշտ ձեր կենաց համար կ'ազօթէ , մի՛ ըլլաք դուք կանխաժաման դէպի՛ անոր , այդ երանաւէտ հանգստեան կը փախաքիմ ընդ երկար :

վանն զի խիստ ընկճեցին զիս աշխարհի աղէտներըս  
ԹԷՌ. Ո՛չ, դու պիտի աղբիս, որպէս զի ճըշ-  
մարտութեան առաքելութիւնը կատարես լիութի :

ԴԱՍ. Ճշմարտութեան համար քարոզ չզգալի-  
սիր : Դաճիստի չըջանը այսպէս ճակատագրուած է-  
նա փոքր ի շատէ կատարեցի սքարաքս, սքարահե-  
տեւ ուրիշներ յաջորդեն ինձ . որդէն մեր հայրեն-  
եաց շատ թագուն տեղերը, Դասիտներ այժմուն  
կը հսկեն իրենց հօտից վրայ : Դասիտս կը ձգէ իւր  
հօտը Աստուծոյ ձեռքը :

ԹԷՌ. Ի՞նչ կըսես հայր . ա՞յգպէս կը յափշտա-  
կես որդւոյդ պատրաստուած բաղդը :

ԴԱՍ. Այո, պիտի երթամ ըսկու թէ՛ կա՛մ  
յանցաւորը, զիս ըսպաննէ Սուրէն, և ինձմով զո-  
վացոր վրէժխնդիր սիրտդ :

ԹԷՌ. Բայց զուն չըսիր ինձ թէ քրիստոնէու-  
թիւնը անխոնհմ զո՞՞ չընդունիր, ուրեմն ի՞նչու  
կամավին հօրս կերթաս :

ԴԱՍՅ. Ճշմարիտ է : (Տէկուռ) Պէտք է համուզել  
ձեւացնել, (Քուր) եկէ՛ք այժմ՝ տարաբաղդ քրիս-  
տոնեաներ, ամենքնիս ալ մեր վրիկութեան համար  
ազօթ ենք . թո՛ղ այս ձորակը մեր մաղթանքը ար-  
ձագանգէ ամէն կողմ և թշուառ սրտերը մխթմարէ :

(Ս.Տէնիլ է ծանր կիջեւել և հեռեւեալ աջօրէլ կընեն) :

Ճշմարտութեան ս'վ Տէր հըզօր

Մեր աղօթից լըսէ այսօր .  
Տուր զօրութիւն երկնահրա. էր .

Ձի դառնաւք մենք սու քեզ ալ Տէր :

Թող յաղթանակ քս փայլի արդ  
Եւ անթառամ դալնիք քեզ զարդ  
Երևին յաչս մահկանացուին .

Խայտայ և նա բողբոսովն :  
Կոչես զմեզ, ով մեծդ Աստուած,  
Ձի թշուառին դադրի հարուած .  
Սու քեւ է լոկ երջանիկութիւն .  
Մնոր կուզեմք տալ մեր արիւն :

ԴԱՍ. (Ռոպէ կ'էրէ քուրէն հեք) Ի՞նչ գեղեցիկ  
մխթմարութիւն է այս, որ միւսանց ձայնով կը  
զտնեմք, այսպիսի գեղեցիկ ներշնչումները վայ-  
րենի ծառոց մէջ ծածկուելով ըսկի՞ւ ևնք միթէ,  
միայն լուս և անձայն տարերք մեզ ունկնդիր պիտի  
ըլլան, պէտք չէ՞ որ դից բազմայ աւերակներուն  
վրայ բարձրանան ճշմարտութեան սեղանները :

ԹԷՌ. Մնչուչտ ի մօտայ պիտի պահուին մեր  
իզձերը . բայց մտիկ ըրէ ինձ, ո՞ հայր, իմ հայրենի  
տունէն բաժանմանէս ի վեր աղիտղորմ տեսիլ մը  
ինձ կերեւութանայ միշտ, կը տեսնեմ ճիշտ այս  
ձորակին պէս տեղ մը անկերպարան դիակ մը, ո-  
րուն վրայէն մերթ ընդ մերթ լոյս կը փողփողէ,  
մէջ մ'ալ յանկարծ այս ծառերը կարծես կ'ընկր-  
կէին, և երկինք կը բացուի, նոյն պահուն դուարթ-  
նոց խումբ մը դէպի այն դիակին քով կը սաւառ-  
նին, և իրենց հրեշտակային դէմքերէն արտաս-  
ուայ կաթիլներ կը հոսեցնեն հոն և գեղեցիկ պը-

տակ մը գիտկին վրայ կը դնեն և օրհնութեան երգեր կը նուազեն, հրեշտակները կուզեն այն գիտկը վերցնել իրենց բազկացը վրայ և կը պատրաստուին թուչի, և անա այս առուակէն կին մը վրէժխընդիր գիօք և զայրոյթով մէկ սասմամբ անոնց քով կուգայ «բեկով ս'օր կը տանիք զաւակս, չէ՞ք թողուր որ վրան արտասուեմ, և անկիւն մը թաղեմ, երբէք մայր եղած չէ՞ք, չէ՞ք գիտեր թէ ի՞նչ է որդեակ մը» այս խօսքերուն վրայ հրեշտակները ստակումով կը թողուն գիտկը, և կը թռչին, իսկ ես ապշած և ցրտասարսուռ՝ ակնարկ մը կը ձգեմ այդ կնոջ վրայ, ան եղճակ սչացոյ, այդ կինը, այդ վշտանօշոր ողին, Աղուիթան էր... (Գրեթէ յետաց Ձէ կ'առնե և կ'աւայ) :

ԴԱՍ. Ո՛վ երկինք, բայց ի՛նչ կըսես, կը զանանցեմ թէ ոչոր, հանդարտէ :

ԹԷՈ. Աղուիթալի համար անհանդիստ եմ, ի՞նչ կընէ արդեօք, ի՞նչ վիճակի մէջ է :

ԴԱՍ. Ապահով եղի՛ր, նա քեզ համար կ'ազօթէ միշտ :

ԹԷՈ. Միթէ իրեն վերջին անգամ չերթալուս վշտացա՞ծ է :

ԴԱՍ. Բնաւ հոգ մի ընե՛ր, նա քրիստոնեայ մօր մը պէս կը համբերէ ամէն ձախողութեանց :

ԹԷՈ. Բայց ըսէ, կաղաչեմ, միթէ երբէք չլսես սա՞ր զինքը :

ԴԱՍ. Այո հիւանդանոցին մէջ խեղանդամ երիտասարդի մը վերքերը կը կապէր, և թէ ոչորիս

կը նմանի բեկով կը համբուրէր զանի :

ԶԱՐ. Այո, և ես այն ատեն երիտասարդին ջուր կը մատուցանէի :

ԴԱՍ. Մանաւանդ այս օրերս մեծագործութեանց կենդանի պատկեր մը եղած է Աղուիթա, նա էր որ կերպով մը ազատեց այս քրիստոնեաները Սուրէնի բարկութենէն, զորոնք նախ Աստուած մահուանէ վրկեց փոթորկով, և յետոյ Աղուիթա՛ իւր հնարագէտ ճարտարութեամբ :

ԹԷՈ. Ո՛վ, առաքինի մայր :

ԴԱՍ. Անոր առաքինի սրտին և զգայմանց կուզեմ այժմ ծառայութիւն մը մատուցանել, կարեւոր պաշտօնով մը՝ զոր մայրդ հնձ յանձնած է, պիտի մեկնիմ այժմ, քեզ կը թողում այս բարեկամը (Ձաբեհը ցոցեւով)՝ կը խոստանամ շուտով առ քեզ դառնալ: (Թեկոտէ) փութամ Սուրէնի բարկութեան զո՞հ կրթալու այս անմկ մանկան տեղ: (Բարձր) Բայց եկուր զրկեմ զքեզ, թէ ոչոր, ճըշմարտութեան սիրահարը :

ԹԷՈ. (Դառնալ հետ Գրեթէ խառն) Չըլլայ այս ողջագուրանքը վերջին անգամ :

ԴԱՍ. Ի՛ցիւ... օ՛ն տառապեալ եղայրներ, կրթանք (առ Գրեթէ հետ սրունց հետ կը մեկնէ) :



ՏԵՍԻԼ Գ.

ԹԷՈՒՌՈՐ ԵՒ ԶԱՐԵՆՆ

ԶԱՐ. Զարմանալի փոփոխութիւն մը կը տեսնեմ վրայ, Թէոդոր. ս'ըջափ կախորժիս առանձնութիւնէ, ս'ըջափ տխուր ես, կարծես թէ հիմայ պիտի գայ դէպի քեզ յոփազ մը և զքեզ յօշոտէ, քաջասիրտ եղիբ, պատմած երազդ սին երեւոյթ մ'է:

ԹԷՈ. Թող զիս ոգոյ և արտասուաց մէջ կուգեմ դանել պփփանքս և ուրախութիւնս:

ԶԱՐ. Օ՛, զարմանք, սուգը սղաւորներուն, և արցունքը կանանց թո՛ղ եթէ շարունակես այդ ընթացքդ՝ զքեզ օրիորդ պիտի կոչեմ, որոնք արցունքով կը մնանին և հեծութեամբ կ'երջանկանան եթէ տեսնես զանոնք այն վիճակին մէջ սրտայոյզ ապուշներ կը համարես, օ՛ն մէկդի տխրութիւն:

ԹԷՈ. Իրաւունք ունիս, պէտք է սլմափել, բարեկամի մը ձայնն է որ զիս կը խանգաղատէ, ս'ն, ի՞նչ է բարեկամը, նորա ձայնը հոգեոյն բարբառն է, նորա սիրտը զգացմանց օթեւան մ'է և նորա բարեկամական երգումները սիրոյ թիփշներ են, եկո՛ւր ինձ ով պիտութեանս սփփանք. քընար մը եղիբ վշտերս փարատելու համար, եթէ մեռնիմ գերեզմանիս վրայ սղբալու համար, եթէ տեսնես զիս երկնից մէջ, երջանկութեան երգելու համար, այժմ խնդրեմք որ երկինք ամբապընգեն մեր այս քաղցր հանգոյցը, որ մեր ուրախութիւնը պիտի ըլլայ յաւիտեան:

ԶԱՐ. Այո, սիրեցեալդ իմ Թէոդորէ, խիտո կանուխէն զգացի այս սէրս, և նոյնը այժօր քեզ կը մատուցանեմ, ի՞նչ ունին թշուառ մահացուք առ միմեանս, բայց մ'այն սէր:

ԹԷՈ Եւ ո՞չ ապաքէն այդ սիրոյն արդիւնքն են շատ առաքինութիւնք, կը տեսնես բարեկամդ երջանկութեան մէջ, որ կը խնդայ և թշուառութեանդ մէջ, որ կախովէ:

ԶԱՐ. Օրհնեալ ըլլան ուրեմն երկինք, որ կը պարգևեն ինձ բարեկամ մը, ո՛վ տէր, Սուրենի իշխանութեան և նոյն իսկ անոր տան մէջ աճած այս ծաղիկը անթաւամ պահէ: Թէոդոր այսուհետեւ զքեզ թէ ինձ եղբայր և թէ բարեկամ պիտի ընդունիմ, քանի որ հայրս կորսնցուցած եմ:

ԹԷՈ. Ի՞նչ կըսես, երբեք հայրդ ճանչցած չե՞ս:

ԶԱՐ. Կըսեն թէ հայրս Սուրենի, հօրս իշխանութեան առաջին տարիներուն մէջ, անոր պահեստարդն էր, յետոյ իրեն վրայ եղած տմբաստանութեան մը չկրնարով ոգտտիլ, և իւր մահը մօտալուտ տեսնելով խոյս կուտայ ձեր պալատէն դէպի լեռները, կը թողու իւր կինը, որուն վրայ նա վշտազին կ'անցնէ իւր օրերը և կը միանի ուր ուրեմն: Իւր մահուան ժամանակ ՂԶ տարեկան էի ես, աշխուսական մը քիչ մը ժամանակ ինձ պաշտպանութիւն կընէ, բայց իւր սրափն դուռդ և ամսարտաւան ըլլալով իմ վրաս չարախօսութիւններ կընէ: հօրը, չկրնարով հանդուրժել իրեն հետի միասին մնանելու, ուստի աշխուսականը կը մերժէ զիս

իւր ատենէն , անկէ յետոյ այլեւ այլ վիճակներ ունեցայ մինչեւ որ իբրեւ կաթնաւոր Սուրենի գինւորներէն բռնուեցայ և քու շնորհիւզ աղատեցայ մահուանէ , արդեօք ե՞րբ պիտի դռնեմ հայրս : Տեա Քէոզոր , հօրս թանկագին ընծայն է այս փայտեայ խաչը ( Կործէք ին բանայ և ին ցոցձե զռէ )

ԹԵՈ. Բեր համբուրեմ զայն , ինչ հակապատկեր զուն հայրդ կը վնասուես և ես կը փախչիմ հօրմէս :

ՋԱՐ. Բայց ո՞վ է սա , որ մեզ մտիկ կընէ . ահա կուզայ :

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՆՈՅՆԻ ԵՒ ՀՈՎԻԻ ՄԸ

ՀՈՎ. Ապահով եղիք , ձեր անդորաւէտ առանձնութիւնը չպիտի խռովիմ , քիչ մը աւաջ ձեր երգոց ձայնը լսելով մտածեցի թէ ստոնք անշուշտ փախստական քրիստոնեայնիք ըլլալու են , որոնք իրենց Աստուածը փառաւորելու համար միշտ բնակութիւններէ հեռու վայրեր կընտրեն իրենց , կը զարմանամ , քաջասիրտ մանուկներ , որ այսպէս քաղքէն հինգ վեց մղոն հեռաւորութեան մը մէջ կը համարձակիք ձեր պաշտօնը կատարել :

ԹԵՈ. Շնորհակալ եմք , բարի ծերուկ , քու ազնիւ զգացմանցդ . միթէ մեզ նման և զու ճշմարտութիւնը հուշակելու համար բնութեան այս վայրի տեղե՞րն ինկած ես :

ՋԱՐ. Միթէ այս տեղեայ խորհրդաւոր ողի՞ն ետ ՀՈՎ. Ես պարզ հովիւ մ եմ , որ քաղքին բազմադոյզ շոինդներէն փախչելով լիբանց վրայ օրերս կանցնեմ , թշուառութիւնը մինչեւ հոս չհասնիր . եթէ հասնի , պատուտած զագոսներուս պէս զանխալ կը յաղթահարեմ . բա՛ւ կրեցի ես աղէաներ քաղքին մէջ , հոս միայն ոչխարներովս դո՞ կըլլամ . անոնց կաթովը կը սնանիմ . անոնց բուրդովը կ'պատարսպարուիմ , և ասկէ մղոն մը հեռու քարայր մը ունիմ , որ շատ անդամ հալածեալ քրիստոնէից ապատանարան եղած է . իմ որդիներս են իմ ոչխարներս և անոնց անմեղ հայեցուածոց մէջ կը կարգամ արտասուօք իմ որդւոյս դժխեմ ճակատագիրը , զոր կորուսած եմ :

ԹԵՈ. Բարի ծերուկ , քու խօսքերդ զիս յուզեցին . ես ալ ունիմ հայր մը , որ իմ երանութիւնս կը զողնայ , որ իմ պաշտած Աստուածս կ'արհամարհէ սոսկալի վրէժինդբութեամբ :

ՀՈՎ. Անգութ հայր , չլիտեր ուրեմն թէ ծնողք մը իւր որդւոյն նախախնամութիւնն է . ա՛հ . ես կեանքս կուտայի եթէ վերջին անգամ տեսնէի զաւակս , որն որ օրորոցի մէջ ճանչցած եմ . ով երկինք . պիտի շնորհե՞ս ինձ այդ մխիթարութիւնը :

ԹԵՈ. Անշուշտ պիտի դանես զանի . ունի՞ս նըշան մը որով ճանչնաս :

ՀՈՎ. Չեմ յիշեր . միայն փոքրիկ զարդ մը , որ բարեկամ մը ինձ տուաւ . և ես չկարենալով վրաս պահել , վասն զի զինուորական ծառայութեան մէջ



էի . և միշտ խիստ խուզարկութեանց կենթարկուի . ուզեցի նորածին մանկան վզէն կտակել . և այն փոքրիկ զարդը , այդ այնչափ զգուշութեանց առարկայն փայտեայ խաչ մ'էր :

ԶԱՐ. Ա՛հ , ի՞նչ կըսես , հայր իմ (քերէ կը նշոտի) :

ՀՈՎ. Դո՞ւ , իմ որդի՞ս , ճշմարիտ է , ո՛վ երկինք (քրիստոսն է) :

ԶԱՐ. Տե՛ս անա այդ մեծագոյն զարդը . մեր երջանկութեան պատճառը (կարծէք կը քանայ) :

ՀՈՎ. Օրհնեա՛լ է Տէր :

ԶԱՐ. Երջանիկ եմ , մինչև հիմայ այս խաչը կուրծքիս վրայ կրելուս համար . ո՛հ , հայր իմ , սիրտս շարունակ քու սիրոյդ և գորովանացդ համար կ'բարստէր , արդ ի՞նչ երջանիկ բախտ , որ զմեզ այսպէս վայրկեանի մը մէջ միմեանց գերկը կը ձգէ :

ՀՈՎ. Որդեակ իմ :

ԶԱՐ. Անշուշտ երկինք ողորմեցաւ մեզ , քու քարայրիդ մէջ պատասպարած քրիստոսէից աղօթքները քեզ երջանկութիւն բերին : Արդ յախտեան միտմարէ :

ՀՈՎ. Ալ գո՞հ եմ , այնչափ գո՞հ որ մինչև անգամ երկնային երանութիւնը չեմ յիշեր :

ԹԷՌ. Ի՞նչպէս , ուրեմն որդիդ քու Աստուծմէդ աւելի՞ կը սիրես :

ՀՈՎ. Ոչ , ազնիւ պատմեակ , ներէ զգոցմանցս : (ցած առ Զարեհ) Ո՞վ է այս պատմանին :

ԶԱՐ. Իմ բարեկամս , որ իմ կենացս փրկու-

թեան պատճառ եղաւ և Սուրենի անողորմ սուրէն ազատեց զիս , իշխանորդին է , առաքինին Թէոդոր : (Հովնէլ յարգանայ նշաններ կընէ առ Թէոդոր)

ԹԷՌ. Կը խնդակցիմ ձեր ուրախութեանը , աշնիւ ձերուկ և առաքինի մանուկ , յարատեւ ըլլայ ձեր երջանկութիւնը :

ՀՈՎ. և ԶԱՐ. Շնորհակալ ենք :

ԶԱՐ. Պիտի պատասպարե՞ս և զմեզ քու քարայրիդ մէջ , ո՛ հայր :

ՀՈՎ. Այսուհետև և իմ բոլոր ունեցածս ձերն է , մինչև անգամ կեանքս :

ԶԱՐ. Ի՞նչու մահուան վրայ կը խօսիս , հայր , սրչափ վայելցի քու տեսքդ :

ՀՈՎ. Եւ միթէ չըսի՞ , որդեակ իմ , պահ մ'առաջ թէ կեանքս կուտայի՞ որդիս վերջին անգամ տեսնելուս , բայց դու հանդարտէ , պիտի ապրիմ գրեկ սիրելու և Աստուծոս պաշտելու համար , այժմ երթանք քարայրը ոչխարները արածելու , այժմ հոն գոնուիս անհրաժեշտ է , կուզեմ քեզի հետս ունենալ :

ԶԱՐ. Ոչ , ի՞նչպէս թողունք Թէոդորը , վասն զի նա Գահոտի սպասելու տոխպուստ է , եթէ այն շնորհազարդ քահանայն չգտնէ հոս զմեզ վերջին ծայր կը յուսահատի :

ԹԷՌ. Ապահով գացէք , ես մինչև ձեր և Գահոտի գալուն անվեհերութեամբ կ'սպասեմ , չեմ զողար (կը քրէն Քիչե՛ն և կը Քիչե՛ն) :

### ՏԵՍԻԼ Ե.

**ԹԷՈ.** (առաջին) Գացի՛ն, թող սիրեն զիրար, հայր և որդի թող իրենց երջանկութեան վրայ ներբողներ հիւսեն, չեմ նախանձիր քու վիճակիդ վրայ, հէք տառապեալ. դու որ ինձ բարեկամութիւն ուխտեցիր, և դու բարի ծերուկ, զգուէ՛ քու սանդ զոր կորուսած էիր, ես ալ հայր մը ունիմ որ հոն է (Երկնէք ցոփեալով), անշուշտ ես ալ անոր զրկաց մէջ երջանկութիւն պիտի գտնեմ: Ա՛հ, տարօրինակ յոգնութիւնները ինձ անա անդորր քուն մը կը բերեն, նիրհեմ հոս, թող Գասիտս ի քունս գտնէ . . . Աղուիթամ', մի խռովեր քունս տխուր եւ բեւոյթներով . . . (Գեպէ ի որը կերեալ և հոն կը գնանայ Գլուխը Բաղիաց շրջոյ դրած):

(Տեոարանը պահ ղը պարսպ. - Երածչորութեան)



### ՏԵՍԻԼ Զ.

#### ՆՈՅՆ և ՍՈՒՐԵՆ

(Որ իրաւփած կը յատանանայ աստուծոյ թեոքորը փեռնելու)

**ՍՈՒ.** Պիտի գտնամ զանի անշուշտ . . . մինչեւ հիմայ հայրական ձայնը լսելի չեղաւ անոր, ապիւրախտ որդեակ, ա՛հ, զիս վրէժխնդրութեան շանթ մ'ըբիր, սոսկալի ոգի մը, իմ հալածական քայլերս մինչեւ հո՞ս կ'առաջնորդես. այս միայնութիւնը գեւրեմանի սարսուռ կազդէ ինձ . . . ծունկերս կը

գեղեւին՞, արդեօք տակաւին շատ պիտի քալե՞մ, ո՞վ պիտի մատնէ ինձ իմ թշուառ որսս, (Ինչ ղը առաջ կ'երեալ, կը փեռնէ թեոքորը և ճիշտ կարճակէ) ահ, ինքն է . . . զաւակս . . . լուեցէք հոեեցոյց ձայներ, ի զուր կը զզրդէք հօր մը սրտին նուրբ զգացումները Սուրէն չը լսիր անոնց, ահա հոն է անմեղութեան մը քօղին տակ աստուածոյ ժանտ արհամարհողը, ճիւղայ մը, որ չնչին գործիքով ժը, խաչով մը), աստուածապետական իշխանութիւն հաստատել կը յանդգնի, իժ մ'է որ թոն կը սրսկէ ամենուրեք, պէտք է զանի ջնջել: Կը ներէ՞ք, ով դիք, այն ծաւալման, որ անեղ հրեքնի մը պէս կը ճարակի իշխանութեանս մէջ: Աղուիթամ, բաւական խոչընդոտ եղար դու ինձ, քու մայրական գորովանքդ չպիտի կրնան ազատել քու որդիդ: Այս կարմրագեղ կերպարանքը պիտի տժգունի քիչ մը յետոյ, և սիրոյդ առարկայ ցուրտ դիակ մը պիտի գտնես . . . (սորը կը հանէ և Գեպէ որդեալ կերեալ) Աթէնոզոր որդեակ:

**ԹԷՈ.** (աչէքը կէ ղը Բոյ) Հայր իմ . . . :

**ՍՈՒ.** Ջնջեցի՞ր սրտէդ մոլորութիւնը, հասկցար բանիցս զօրութիւնը, ա՛հ, պատասխան կուզեն զիք, ըսէ ինձ իմ ուրախութիւնս կամ մշտերս:

**ԹԷՈ.** (առաջին) Կատաղութիւնը մինչեւ ո՞ւր կը տանի զքեզ, կուզաս սուր ի ձեռքին որդեոյդ այնպիսի հարցում մը կընես, որուն պատասխանը շատ անդամներ առած ես, միթէ ճշմարտութիւնը կը նուազի՞, միթէ քրիստոնէութիւնը կը խորտակի՞ մարդկային զոր գանդ մը չէ նա, որ հարուածի մը



բժշկութեան, ուխտատեղի մ'է այս հանգստարանը :  
(Աջ կողմն Ներսէ կը ծածկէ հովիտը և Զարեհ) :

# Վ Ե Ր Զ Ա Ռ Ա Ն



Գիշեր է . . Սեղեմնուտի ձորակը . . Աջ կողմը շիրմանէն  
ժայռ մը որուն վրայ խաչ մը կը բարձրանայ . . Աղուիթա  
շերմին առջեւ ծնրագրած կ'աղօթէ : . . Երաժշտութիւն :



## ՏԵՍԻԼ Ա.

ԱՂՈՒԻ (առանչին) Օ՞ն, ձայնակցեցէք, գիշե-  
րային ոգիներ իմ ողբացս, զոր չորս տարիներէ  
ի վեր չեմ գաղղեր այս շերմին վրայ թափելէ, Թէ-  
ողոր, ինձմէ առաջ կանխեցիր զուարթնոց օթե-  
ւանը երթալ, գոնէ գթա նուազեալ աչքերուս և  
փակէ զանոնք յաւիտենական քնով, զրկէ գթու-  
Յեան հրեշտակ մը, որպէս զի առ քեզ դիմեմ շու-  
տով, այն երանութիւնը՝ որուն նախերգանքը հոս  
երգեցիր, այժմ կը վայելես լիովին, դու, ով տէր  
հրաման տուր զքեզ պաշտող Թէոդորին, առ իս  
դալ միանգամ և զրկախառնիլ, ո՛հ, կը գողգողեմ :  
(որոք կ'էլնէ) Բայց ինչ ոտնաձայններ են ասոնք,  
հակառակ տեղոյն ամայութեան և գիշերուան մը-  
թութեան միշտ խոնարհութաց կը դիմեն հոս . . .  
ի՞նչ ընելու կուզան, ուխտապահ քրիստոնեաներ  
աղօթելու, իսկ անոնցմէ տկարները և անկեալները՝

## ՏԵՍԻԼ Բ.

### ՆՈՅՆ, ՀՈՎԻԻ և ԶԱՐԵՀ

ՀՈՎ. Միշտ զքեզ հո՞ս պիտի գտնենք, սգա-  
ւոր մայր, միթէ չե՞ն բաւեր այսչափ ժամանակ,  
ուան թափած արցունքներդ, գիշերային լռութեան  
մէջ ի՞նչպէս չես դողար ամայի տեղ մը :

ԱՂՈՒԻ. Ամա՞յի կը կոչես այս վայրը, քանի որ  
հոս կը հանդէլ Թէոդոր, նորա ոգին միշտ կ'ընկե-  
րանայ ինձ հետ և կը պատմէ իւր վայելած երա-  
նութիւնները :

ԶԱՐ. Սրտառուչ տեղ մ'է այս վայրը, երբ վեր-  
ջին անգամ հոս քեանք զանի, ի՞նչ սրտայուզու-  
թեամբ կը խօսէր, կարծես թռչելու մօտ հրեշտակ  
մ'էր :

ՀՈՎ. Թէպէտ այս վայրը մեր երջանկութեան ա-  
ռիթ եղաւ, զի այս վայրը իմ որդիս սարգեւեց .  
բայց ինչ օգուտ . . Ահա նոյն պահուն նախանձոտ  
Աստուած մը իրեն կոչեց մեր սիրելին Թէոդորը :

ԱՂՈՒ, Անձկալի սրգեակ :

ՀՈՎ. Շատ անգամներ ես ալ Թէոդորի կորու-  
եամբ կը մտնամ ամեն բան, կը նետեմ սրինդս,  
կը թողում քարայրս և կուզամ հոս անոր վերջին  
հետքերը որոնելու : Երբ անգամ մը քայլամուտք

հոս ընթացայ, տխուր լուսթիւն մը կը տիրէր այս վայրը, Տօտեցայ այս առուակին, ուղեցի պապակս անցնել հոն, և ի՛նչ գտնեմ:

ԱՄԷՆՔԸ. Ի՛նչ, արդեօք ճիւա՞ղ մը:

ՀՈՎ. Ոչ, այլ ձիւաղի մը գործիքը, սուր մը որուն վրայ գրուած էր, Սուրենի Սալահունեաց իշխանին: (Կը հանէ ոտը) Այս հրաշալի գործիքին համար շատ հիւանդներ կը դիմեն առիւ և իրենց ակարուսթիւններէն մերկանալով՝ կը մեկնին ինձմէ, օրհնելով Թէոդորի յիշատակը և իւր Աստուածը:

ԱՂՈՒ. Մտիկ ըրէ՞ք, այս կողմէն ոտնաձայներ կը լսուին:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՆՈՅՆԻ և ՍԻՐԱՆՈՅՇ (չմտաբար պարտաւոր չէին)

ՍԻՐԱ. (հիշեալ և նկատ) Այլ եւս կեանքը ինձ տանջանք մ'է. . բախտը իմ հրճուանքս խլեց. . սէրը անողորմ յիշատակ մ'եղաւ զիս հալածող, Թէոդոր, զի՞ս կը կանչես քու լուսափայլ առագաստէդ. մնաս բարեալ տաղտալի աշխարհ, սէրը ինձ անապատ մը կը շրջուցնէ դքեզ:

ԱՂՈՒ. Դժբախտ աղախինս, երբ վերջին անգամ յայտնեցիր ինձ քու սէրդ առ Թէոդոր, զիս դառն մտածմանց մատնեցիր, մանկական խօս կիրք մը գրեց այդպէս հիւժեց հետզհետէ և մահամերձ վիճակի մը մղեց:

ՋԱՐ. Անդուսթ օրիորդ, ի՛նչու ուրեմն մերժեցիր սիրտս՝ որ քեզի համար կը բարախէր լոկ, բայց գո՛հ եմ որ երկինք ինձ պարգեւեցին ուրիշ ոչ նուազ սիրելի անձ մը, հայր մը՝ որուն կողուստը կողբայի ի տղայ տիոց. բայց ի՛նչու զիշերայն այս կողմերը բերուած ես,

ՍԻՐ. Գեղահրաշ բնազդում մը զիս յորդորեց հոս դալ, վստահեցնելով թէ հոս ուր Թէոդորի ուզին կհսկէ՝ պիտի ապաքինիմ և ես, նորա կեանքը ինձ հրանուսթիւն էր. նորա մահը ինձ անվերջ ազէտ մ'եղաւ: Ա՛հ, անաղորոյն տարփանք, քաղցր երազ մը, յուսալից երեւոյթ մը թուեցար ինձ նախ, բայց քիչ մը յետոյ ճանչցայ քու ունայնուսթիւնդ, ափսո՛ս, խիստ շատ ուշ, զի այժմ կզգամ շիրմին ցրտուսթիւնը:

ԱՂՈՒԻ. Թէոդորիս երանուսթիւնը պիտի տեսնես ուրեմն ի մօտոյ, ըսէ իրեն թէ Աղուսթա չը պիտի մոռնայ զինքը յաւիտեան:

ՍԻՐ. Սիրուն մայր Թէոդորի, մօտեցուր ձեռքերդ վերջին անգամ շրթանցս:

ԱՂՈՒԻ. Կը ծօքնայ, անք (ձեխասէ): Ահա կը նուազի, հէք օրիորդ:

ՍԻՐ. Շունչս կ'սպառի, Թէոդոր, այժմ առքեզ կը թուչիմ. . մահուան դուռը ինձ երանաւետ անցք մ'է, Թէոդորի արեամբ ես ալ մոլորութեանս կեղտը մաքրեցի յանձնէ, այժմ վերջին շնչով կը յայտնեմ ձեզ. . քրիստոնեայ. . եմ (կը ձեռնէ):

ԱՄԷՆՔԸ Անշնչոցա՛ւ:

**ԱՂՈՒՒԻ** թշուառ աղախին (կուս) :

**ՀՈՎ.** Մահահամբոյր վայր մը եղաւ հոս, երթանք այժմ մեր քարայրը, արգէն գիշերը բաւական յառաջացած է, երթանք հոն աղօթելու սորա ուղւոյն համար և Ղապիտի, այն թշուառին զոր Սուրբն բանտարկած է. գինուօրք, վերցուցէք հէք աղախնոյն մարմինը, որպէս զի վաղը հանգուցանենք զանի ( ափնիք էլ մէկն Սերահաշի պարտարուիչ ջրէպարտած ) :

(Տեսարանը պահ մը պարտար. - Բիւ մը յետոյ Սուրբն ցնորած Բաբելի հետ տեսարան էլ մտնէ) :

**ՏԵՍԻՆ Դ.**

**ՍՈՒՐԷՆ և ԲԱՐԻԿ**

**ՍՈՒ.** Վերջապէս հասանք, այո՛ չեմ խաբուիր, այս տեղ մէկը կայ, որ ամէն գիշեր զիս կը կանչէ. ինչ նայուածք, ինչ կերպարանք ունի նա, լոյս հագած է կարծես, զեղեցկութեան ողի մը նա է...

**ԲԱՐ.** (Ենթիւրէն) Դժբախտ տէր, դարձեալ յիմարութիւն եկաւ վրան :

**ՍՈՒ.** Հէք Սուրբն, տես ահա քու ընկերներդ, որոնք ուրուականներ են, տես Բարիկ, զանոնք, որոնք զիմացս կեցած իրենց վերքերէն ջերմաջերմ արիւն կը սրսկեն վրաս. շատ արէկ ըրի. . մէկ հարուածով ամենքնիդ ալ անչնչացուցի. բայց ահա երկինք կարծես իմ վրաս պիտի պատուար լաթի

պէս և նորա հրազունդերը սոսկալի երեւոյթներով գէպի առ իս պիտի թաւալին. Սուրբն, մի խուսովր, աստուածները քու կողմդ են :

**ԲԱՐ.** (Ենթիւրէն) Ինչ ոնտտի մխիթարութիւններս **ՍՈՒ.** Բայց ինչ է այս, ո՞վ է սա հերարձակ կինը, ի՞նչու կուլայ, անշուշտ կորուստ մը ունի. խենդ կնիկ, բնաւ տրամիլ չգիտիր, միթէ ի՞նք սպաննած է իւր որդին. ո՛հ, ինչ տեսիլ, հաւատար կին մ'է. ահա որւոյն զերեզմանը կը վազէ, գերեզմանը կայլափոխի և սրբութեան մատուռ մը կը դառնայ, հոն այդ կինը կ'աղօթէ և ծառայութիւն կընէ. ո՞վ է արդեօք դաւ Բայց դու չես խօսիր, ով կին, և գէ՛տք ինձ չես դարձներ, միթէ ես եմ քու թշուառութեանդ պատճառը, ահա շարժում մը կընէ, ինձ դարձաւ, ո՞վ է արդեօք նա, ա՛հ Ազուրիթան է, դարձեալ՝ դուն անգութ, թող որ կատաղութիւնս յագեցնեմ, (տուր էլ հանէ) սպաննեմ զքեզ, այս անգամ չպիտի խալըսիս ձեռքէս : (Բաբելի լոյս յարշիւտու էլուլ, Բաբել ժառանգ կանեմայ փախելու) :

**ԲԱՐ.** Գոնէ կեանքս ազատեմ (էլ գոհ) :

**ՏԵՍԻՆ Ե.**

**ՍՈՒՐԷՆ** (տուրէն, Բիւ մը յետոյ Դաւիթ)

**ՍՈՒ.** Հագիւ ազատեցար ձեռքէս բայց անշուշտ օր մը քու արեամբդ ալ սուրս կը լուսամ. ես միշտ յաղթող եմ. բայց ի՞նչ աստօրնակ երեւ

ւոյթ լոյս կը փողփողի առուակին ալեաց մէջէն , միթէ ջրէն լոյս կը բոյսի՞ , (ւոյթը կեղծեմ առուակէն) միթէ այդ լոյսերը զի՞ս պիտի այրեն , բայց ինչ ըրի ես (չորայ) լա՞մ ես , ի՞նչ յիմարութիւն , այդ լոյսերը անշուշտ նորա դագագին ճրագներն են , նորա զուարթ օրերն , զորս ես ընդհատեցի . ճշմարիտ հօր մը պարտքը կտտարեցի՞ , ինչ կ'ընէ հայր մը , որդին սիրելու տեղ , անիծել , գգուելու տեղ , զետինը զարնել , ներելու տեղ՝ խեղտել , ըրի՞ ես այսպէս , վրէժ խնդրութիւնս լիուր կշտացած է , քիչ մը հանդիմ ( +իչ մը քեռնէ զայ ) փռանալու իջլայ , պահ մը յետոյ զարհուրած որդի կեղծեմ , այս փոքրէն Դափնոս կ'երեւանայ դեպի խորը ) տխուր պատկեր , միշտ զիս պիտի հալածէ , ո՞վ զիտէր թէ յաւիտենականութեան պատուարներէն անդին ալ պիտի հնչէ իւր կատաղի ձայնը :

**ԴԱՍԻ.** (Խեղծեմ) Հազիւ ազատեցայ բանտապահին բարեսրտութեամբ :

**ՍՈՒ.** Ահա արեան հեղեղ մը առուակին ջուրը կը կարմրէ . արտասուաց կայլակներ կը ցայտեն ձորակին կաղերէն , ո՞րուն են այս արցունքը . քրիստոնեաներո՞ւ : Ինչ գեղեցիկ բախա , զից վրէժ ինդրութեան միջնորդ մը եղայ , խորտակեցի այն ամբարդակը զոր ամպարչտութիւնը կը կանգնէր աստուածոց բաղնաց դէմ , բարձրացուցի Անահտայ փն ճակատը :

**ԴԱՍ.** (Խեղծեմ) Տակաւին չկշտացար զիշտտիչ վագրը , միթէ այսպէս կը պսակուին քու ջանքերդ .

ահա քրիստոնէութիւնը սաւառնաթեւ կը տարածուի ամէն կողմ , և քու իշխանութեանդ երկիրները խանձարուրք կը լլան անոր : (Տեարածը կ'երեւէ և Սարգիսն ինչ մտեմայ)

**ՍՈՒ.** Ա՛հ , դարձեալ դո՛ւն , ո՞վ կը զրկէ զքեզ : **ԴԱՍ.** Քրիստոնէից Աստուածը , նա որ մինչեւ հիմայ քու ջանքերդ ոչնչացուց , նա որ իշխանութեանդ հիմունքը դողացուց , նա որ սուրէզ աքրին կաթեցուց , սրտէդ՝ հառաչներ , աչքերէդ արցունք խլեց , չճանչցա՞ր զանի տակաւին , քրիստոնէից Աստուածը :

**ՍՈՒ.** Նախատի՛նք , անողո՛րք , չտեսա՞ր ի՞նչպէս զոհեցի քեզ նման անմիտները :

**ԴԱՍ.** Այդ մահը երկնային ճամբայ մ'է , տես երկինքը , Սուրէն , այս աստեղազարդ կամարին մէջ կը թաւալին քրիստոնէից աղիները և որք կը հրաւիրեն զիս երթալ իրենց , ինչ քաղցր է փողփողել հոն . Աթենոքօր զիս կը կանչէ :

**ՍՈՒ.** Ա՛հ անիծեալ , ի՞նչ անուն էր որ բերնէդ թաւալ , ուրեմն զգա՛ դուն ալ հարուածս (անոր լեռայ ինչո՞քնայնէ , Դափնոս դեպի շէնճէ կաղաւթ , որիկէ անձեղայնո թե՛ս դարի Ուրախանը կեղծէ) :

**ՈՒՐՈՒՍԱԿԱՆ.** Դեռ պիտի խռովե՞ս զիս , անօրէն , չե՞ն բաւեր հարուածներդ և կուգաս երանական քունս խռովելու , կուգաս տխուր յիշատակի մը մոխիրները յուղելու . ա՛հ եթէ կը համարձակիս , զարկ գլուխդ շիրմիս քու կորստեանդ համար . սոսկա , աստուածներդ պիտի կործանին այժմ և նոցա աւերներուն վրայ պիտի բարձրանան

օրհներդութեան տաճարներ , զարկ տակաւին ,  
զարկ ջու թշուառութեանդ համար , զարկ քու  
յիմարութեանդ համար . բայց լսէ յաւիտենից  
վճիռը , աստուածները պիտի կործանին :

ՍՈՒ. Ա՛հ , ոչ չեմ ուզեր տեսնել քրիստոնէութեան  
յաղթանակը , ուրեմն աւելի աղէկ որ մեռնիմ  
հոս տակաւին քու չարազուշակ խօսքերդ չկատա  
րուած : կը դարձէ թո՛ղնո՛ւք :

Ուրախանը կանկտանայ

ՍՈՒ. (Ձառանցե,ով) Միթէ կարելի՞ է այս ան  
ստուերներ կանցնին առջեւէս . . . քրիստոնէութեան  
դրոշը ձեռքերնին . . . անա մտաւոր ապա  
գային վարադոյրը կը բաջուի . ո՞վ է այնչ շտեմնեմ  
Աթենոդորն է . . . ուրախութեան ձայներ կը լսեմ . .  
թո՛ղ իմ անէծքներս ալ անոնց հետ խառնուին .  
անիծեա՛լ ըլլաք . անմիտ քրիստոնեաներ , անիծ  
եա՛լ (կը թռնէ)

ԴԱՍ. Ահա ճիւղ մը կը գալարի առջեւ ,  
անշնչացաւ . . . այսպէս պիտի կործանին կուռ  
քերը և քրիստոնէութիւնը պիտի տաքածուի ա  
մէն կողմ . թող ուրախանայ ամէն ոք , զի անա  
ճշմարտութեան դարազլուխը եկաւ :

ՁԳԻ վարտոյր





« Ազգային գրադարան



NL0246441

